

SASTAMALAN SEURAKUNNAN DIAKONIATYÖN KEHITTÄMINEN ASIAKASPALAUTTEEN POHJALTA

Tutkimus Sastamalan seurakunnan diakoniatyöstä matalan kynnyksen toimintaan osallistuneen asiakkaan kokemana

Auli Kanerva
Opinnäytetyö, kevät 2012
Diakonia- ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Järvenpää
Sosiaalialan koulutusohjelma
Diakoni
Sosionomi (AMK) +
Diakonin virankelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kanerva, Auli. Miten koen seurakuntadiakonian. Tutkimus Sastamalan seurakunnan diakoniatyöstä, matalan kynnyksen toimintaan osallistuneen asiakkaan kokemana. Diak Etelä, Järvenpää, kevät 2012, 49s, 1 liite

Diakonia- ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonia ja kristillinen kasvatus. Sosionomi (AMK) + diakoni

Opinnäytetyön tavoite oli kartoittaa asiakkaan kokemuksia diakoniatyöstä Sastamalan seurakunnan matalan kynnyksen toiminnassa. Kuka on matalan kynnyksen toimintaan osallistuva? Diakoniatyön asiakasmäärät ovat olleet viime vuosina laskusuunnassa, mutta ihmisten ongelmat ovat monimutkaistuneet. Kiristynyt taloudellinen tilanne, työttömyys, yksinäisyys ja sosiaalietuuksien leikkaukset eivät vähennä avuntarvitsijoiden määrää. Auttajan ja autettavan asetelmassa on läsnä tiedostettu ja tiedostamaton vallan asetelma. Miten asiakkaat kokevat matalan kynnyksen toiminnan?

Tutkimus on laadullinen ja aineisto kerättiin kyselyllä kahdessa matalan kynnyksen tapahtumassa Sastamalan seurakunnassa: 2011 joulukuussa Uusi Toivoulounaalla sekä 2012 helmikuussa Tiistain aamukahvilassa.

Sastamalan seurakunnan diakonityö on ammattitaitoista ja siinä näkyy lähimmäisen rakkaus. Tutkimukseen vastanneista suurin osa kuului evankelisluterilaiseen kirkkoon (86,9%) ja asui pääsääntöisesti Vammalan alueella (90%). Sastamalan seurakunnan diakoniatyön Vammalassa järjestämään matalan kynnyksen toimintaan osallistuneista 48,3% ei ollut asioinut henkilökohtaisesti diakonin vastaanotolla, mutta heillä oli toiveita ja odotuksia diakoniatyölle. Huomioitavaa oli osallistujien ikäero, vanhin oli 84-vuotta ja nuorin 22-vuotta, tähän väliin mahtuu kaksi sukupolvea. Diakoniatyön monimuotoisuus, haasteellisuus ja ihmisten erilaiset odotukset tulivat tutkimuksessa esille. Yhteistä kaikille ryhmille oli, että ne kokivat saadulla avulla olevan elämänsä lyhytaikainen vaikutus, mutta odotukset diakoniatyöltä erosivat vastausryhmien välillä toisistaan. Ryhmä kaksi odotti ensisijaisesti diakonityöltä ystävää (55,6%), mutta ryhmä yksi (42,3%) ja tiistain aamukahvilan asiakkaat (37,9%) taloudellista tukea.

Asiasanat: laadullinen tutkimus, kysely, kirkko, diakonia, diakoniatyö, asiakas, matalan kynnyksen toiminta

ABSTRACT

Kanerva Auli. Developing diaconia work in Sastamala parish based on feedback by clients participating in low-threshold activity. 49 p., 1 appendix. Järvenpää, Spring 2012.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The goal of the thesis was to map clients' experiences of low-threshold activity in diaconia work of Sastamala parish. How to take part in low-threshold activity? In the last few years the numbers of diaconia work clients have decreased, but people's problems have become more complicated. The tightening of economy, unemployment, loneliness and welfare benefit cuts do not decrease the number of clients. There is both unconscious and conscious power position between the helper and the person in need of help. How do clients experience low-threshold activity? Are clients the same in low-threshold activity and in welfare work? How could activities be developed regarding client-orientation?

The survey is qualitative. Its data was collected by a questionnaire in two different low-threshold activities in 2011. These two activities were New Hope lunch in December 2011 and Thursday Morning cafe in February 2012.

Diaconia work in Sastamala parish is professional and it follows the idea of love for one's neighbour. Most respondents were Evangelical-Lutheran (86,9%) and lived in Sastamala (90%). 48,3% of the participants of Vammala's low-threshold activity were not diaconia work clients personally, but they did have hopes and expectations for diaconia work. It is worthwhile to notice the age difference between participants, the oldest was 84 years old and the youngest was 22 years old, which is two generations apart.

The study revealed that people have very varying expectations regarding diaconia work. It also highlighted how many-sided and challenging diaconia work can be. Even expectations differed between participants; common opinion was that they had got the short-time help in their lives. Participants were divided in two groups based on their answers. Group one wanted a friend from diaconia (55,6 %), when group two (42,3 %) and the clients of Thursday Morning café needed more economic support.

Key words: qualitative study, enquiry, church, diaconia work, client and low-threshold activity

SISÄLLYS

1 OPINNÄYTETYÖNI LÄHTÖKOHTIA	6
2 KAIKKIEN KIRKKO	7
3 DIAKONIA.....	9
3.1 Diakonian määrittelyn lähtökohtia.....	10
3.2 Diakonia ja hyvinvointivaltio.....	10
3.3 Diakonia ja sosiaalipolitiikka	11
3.4 Diakonia ja asiakas.....	12
3.5 Diakonia ja avustaminen	12
3.6 Diakonia ja vapaaehtoistyö.....	13
3.7 Diakonia ja muutospaineet	14
4 SASTAMALAN KAUPUNKI.....	15
5 SASTAMALAN SEURAKUNTA	16
5.1 Diakoniatyö Sastamalan seurakunnassa.....	17
5.2 Diakoniantyön päivystys Sastamalan seurakunnassa	17
5.3 Taloudellinen avustaminen Sastamalan diakoniatyössä	18
6 MATALAN KYNNYKSEN TOIMINTA.....	19
7 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	20
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
8.1 Laadullinen tutkimus.....	21
8.2 Kysely.....	21
8.3 Aineiston keräyspaikat ja -aika	22
8.4 Aineiston analysointi.....	23
8.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	24
8.6 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta	25
9 TUTKIMUKSENTULOKSIA.....	28
9.1 Vastausten ryhmittely	28
9.2 Ryhmä numero kolme Uusi Toivo- lounas 15.12.2011	29
9.3 Ryhmä numero kaksi Uusi Toivo — lounas 15.12.2011	29
9.4 Ryhmä numero yksi Uusi Toivo- lounas 15.12.2011	31
9.5 Tiistain aamukahvila 28.2.2012	32
10 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ TULOKSISTA	35

10.1 Sastamalan matalan kynnyksen toimintaan osallistuja.....	36
10.2 Ihmisen kokonaisvaltainen auttaminen.....	36
10.3 Asiakkaan kokemus diakoniatyöstä matalan kynnyksen toiminnassa ...	37
10.4 Epävirallista auttamista.....	38
10.5 Tutkimuksen onnistuminen.....	38
11 POHDINTA	40
LÄHTEET	43
LIITE 1: Kyselylomake	46

1 OPINNÄYTETYÖNI LÄHTÖKOHTIA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Sastamalan seurakunnan diakoniatyön matalan kynnyksen toimintaan osallistuvien ihmisten kokemuksia diakoniatyöstä ja toiminnan kehittäminen kerätyn asiakaspalautteen pohjalta. Keitä ovat Sastamalassa matalan kynnyksen toimintaan osallistuvat asiakkaat? Matalan kynnyksen toimintaa järjestäessä tulisi tietää kohderyhmä. Asiakaslähtöisyys ja onnistunut kohtaaminen toteutuvat, kun osallistujien odotukset ja toiveet toiminnalta toteutuvat.

Laadullinen tutkimus alkaa kartoittamalla ympäristö ja erilaiset sidosryhmät, jotka kytkeytyvät tutkittavaan asiaan ja ilmiöön. Mikä on kirkko, mitä on diakonia tai millainen paikka on Sastamala ja sen seurakunta? Miten muuttuva ympäristö ja erilaiset muutospainet vaikuttavat edellä lueteltuihin? Ennen kaikkea, kuinka ne vaikuttavat matalan kynnyksen toimintaan osallistuvaan asiakkaaseen ja hänen kokemukseensa diakoniatyöstä?

Diakoniatyötä tehdään sekä koetaan omaan aikaan ja paikkaan sidottuna. Diakoniatyö voi muistuttaa ensisilmäyksellä samanlaiselta Helsingissä ja Sastamalassa, mutta tarkemmin katsottaessa niissä on eroja. Kirkko jakaa ihmisten mielipiteet, silti 77,2% suomalaisista kuuluu evakelis-luterilaiseen kirkkoon (Keskushallinto- Suomen ev. lut. kirkko i.a). Mikä on kirkon tehtävä tämän päivän monikulttuurisessa ja globaalissa maailmassa? Onko sen sanomalle, yhteisöllisyydelle sekä sen tarjoamalle avulle ja tuelle vielä tilaa yhteiskunnassamme tai Sastamalassa?

Sastamalan kaupunki on hyvä esimerkki tämän päivän suomalaisesta maaseutikaupungista. Eläkeläisten osuus väestöstä on suhteellisen korkea, 29,4% (Tilastokeskus i.a.), ja se tulee edelleen lähivuosina nousemaan. Sastamalan kaupungin ja seurakunnan taloudellinen tilanne vaatii tiukkoja, pitkän tähtäimen suunnitelmia. Kiristynyt taloudellinen tilanne vaikuttaa ensimmäisenä jo entuudestaan huonossa asemassa olevien ihmisten elämään.

2 KAIKKIEN KIRKKO

Luterilaisella kirkolla on yli 450 vuoden historia maassamme. Vuosien saatossa sille on syntynyt pitkä kulttuurinen traditio ja vahvasti juurtunut organisaatiokulttuuri. Kirkon selkein vahvuus on sukupolvien yli menevä uskonnollinen perintö. Tämän perinteen vaalijana kirkko on ollut vahva ja sen varaan seurakuntien työ vielä pitkälti nykyisin rakentuu. Varjopuolena on, että ulkoinen toimintaympäristö muuttuu, mutta siihen ei reagoida. Organisaatioissa pidetään kiinni vanhoista toimintatavoista ja puolustetaan tiukasti vallitsevia käytäntöjä. Kirkon toiminnassa uusien asioiden vastustaminen perusteellaan perinteellä, teologialla tai kirkkolailla. (Halava & Helin, Salmi 2009, 54- 55.)

Puhuttaessa diakoniatyöstä, tai sitä tutkiessa, ei voida ohittaa kirkkoa. Tutkimukseni tuloksissa näkyi vahva side kirkkoon. Esimerkiksi suurin osa vastaajista oli kirkon jäseniä, mutta seurakunnan toimintaan ei haluttu lähteä mukaan. Kirkosta eroaminen on tehty helpoksi, eikä se ole enää yhteiskunnassamme paheksuttu asia. Vähenevä jäsenmäärä näkyy kirkon verotulojen laskuna ja taloudellisen tilanteen kiristymisenä. Tämä taas vaikuttaa suoraan diakoniatyön mahdollisuuksiin auttaa asiakasta, mutta myös diakoniatyön kehittämiseen.

Työmuodot kirkossa perustuvat ikäkausiajatteluun ja elämänkaareen, näin myös Sastamalan seurakunnassa. Jos kirkko haluaa pitää jäsenensä, sen tulee muokata toimintansa ja koko organisaationsa jäsenilleen lisäarvoa tuottavaksi. Nämä arvot ja merkitykset jokainen kirkon jäsen määrittelee itse, mutta ne usein liittyvät kirkolta saatavaan hengelliseen, henkiseen tai arkiseen tukeen ja apuun, erilaisiin palveluihin tai yhteisöllisyyteen. Ohjenuoraksi tulisi ottaa kirkon tradition rinnalle aiempaa vahvemmin kirkon jäsenten näkökulmat, tarpeet, tunteet ja odotukset. (Halava ym. 2009, 81, 86-87.) Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää matalan kynnyksen toimintaan osallistuvien seurakuntalaisten kokemuksia ja odotuksia diakoniatyöstä. Toimintaa ei voida arvioida tai kehittää, jos ei tiedetä mitä mieltä ovat toimintaan osallistuvat?

Ihmisten sitoutuminen perinteisiin instituutioihin on heikentynyt. Muuttoliike on ollut voimakkaampaa kuin koskaan ja kuntarakenteiden muutokset ovat muuttaneet seurakuntien rakenteita ja prosessi kiihtyy. Uskontojen kirjo on kasvanut, samoin maahanmuuttajien määrä, mutta myös suomalaisten uskonnollisuus on muuttunut. Useimmille jäsenille keskeisenä kirkkoon kuulumisen syynä ovat elämän taitekohtia rytmittävät kirkolliset toimitukset. (Monikasvoinen kirkko 2008, 380- 381.)

Moni haluaa olla kirkon jäsen myös siksi, että se auttaa heikkoja ja vähäosaisia, tai haluaa itse osallistua hyvän tekemiseen ja jakamiseen seurakunnan vapaaehtoisena. (Monikasvoinen kirkko 2008, 381.) Diakoniatyö ei saa olla passivoivaa, vaan asiakasta aktivoivaa ja voimaannuttavaa. Vaikka ihminen itse olisi vähäosainen, tämä ei tarkoita, etteikö hänellä olisi jotain annettavaa toiselle ihmiselle, seurakunnalle tai yhteisölleen jossa elää. Diakoniatyön tulisi löytää keinot, joilla se mahdollistaisi ihmisten osallistumisen vapaaehtoisina toimijoina seurakunnan toimintaan. Jäsenten suhdetta kirkkoon voisi parhaiten vahvistaa niistä siteistä käsin jotka heillä jo on. Esimerkiksi Sastamalan Uusi Toivo- lounas ja Tiistain aamukahvila ovat hyviä mahdollisuuksia vahvistaa näitä suhteita.

3 DIAKONIA

Kirkon diakoniatyötä toteutetaan osana Sastamalan kirkon toimintaa, ja siitä vastaavat koulutetut diakonit tai diakonissat. Diakoniatyön tehtävä liittyy välittömästi kirkon hengelliseen elämään, kun se etsii hädän äärimmäistä päättä. Tämä merkitsee, että diakoniatyö on altis muutoksille ja muuttuva toimintaympäristö vaatii muuttuvan diakonin. (Monikasvoinen kirkko 2008,173-174.) Kirkkolaki (KL 4 §1) velvoittaa, että jokaisessa seurakunnassa on diakoniatyöntekijän virka. Tämän lisäksi kirkkojärjestyksen (KJ 4 §3) mukaan diakonia kuuluu kaikille seurakuntalaisille. Diakoninen elämäntapa seurakuntalaisissa tulee esille vapaaehtoistyönä ja lähimmäisenrakkautena arjen keskellä. (Helin, Hiilamo, Jokela 2010, 47.)

Kari Kopperi (2007,156-157) on kirjoittanut neljä teesiä diakonista:

1. Diakonian lähtökohtana on Jumalan rakkaus, joka ilmenee uskona ja rakkautena.
2. Kirkko on diakoninen yhteisö, jossa diakonia toteutuu todellisena lähimmäisenrakkautena sekä yhteisön sisällä että yhteiskunnassa kirkon ulkopuolella.
3. Diakonian toteuttamiseen tarvitaan järkeä, sillä kristillinen rakkaus edellyttää erilaisia toimenpiteitä erilaisissa konteksteissa. Joskus diakonia näkyy hoitona, välittämisenä, kasvatuksena tai sosiaalityönä. Joskus se ilmenee kirkon ja yksittäisten kristittyjen hengellisessä ja liturgisessa elämässä. Toisinaan diakonia saa profeettallisia piirteitä ja vaikuttaa kristittyjen esittämänä oikeudenmukaisuuden vaatimuksena epäoikeudenmukaisessa yhteiskunnassa.
4. Diakonia kuuluu kaikille kristityille, mutta diakoniassa tarvitaan myös koulutettuja ammattilaisia.

3.1 Diakonian määrittelyn lähtökohtia

Sastamalan diakonian juuret ovat syvällä diakonian määrittelyn lähtökohdissa, vaikka se toimiikin tässä ajassa ja yhteiskunnassa. Diakonian erilaisia ja omaan aikaansa sekä kulttuuriin sidoksissa olevia määrittelyitä yhdistää rakkauden kaksoiskäsky, kultainen sääntö ja Jeesuksen tulkinta elämästään ja opetuslapseudesta palveluna (Henttonen 1997, 38).

Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskyistä suurin ja tärkein, Toinen yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Matt 22: 37-39

Niin kuin te tahdotte ihmisten tekevän teille, niin tehkää te heille. Luuk 6:31

Opetuslasten kesken syntyi myös kiistaa siitä, ketä heistä oli pidettävä suurimpana. Silloin Jeesus sanoi heille: Kuninkaat hallitsevat herraina kansojaan vallanpitäjät vaativat, että heitä kutsutaan hyväntekijöiksi. Niin ei saa olla teidän keskuudessanne. Joka teidät joukossanne on suurin, se olkoon kuin nuorin ja joka on johtaja, olkoon kuin palvelija (diakinos). Kumpi on suurempi, se, joka on aterialla, vai se, joka palvelee (diakoneo) häntä? Eikö se, joka on aterialla? Mutta minä olen teidän keskellänne niin kuin se, joka palvelee. Luuk 22:24-27

Diakonia on ollut tärkeä osa kirkkoa aivan alkukirkosta asti ja on sitä vielä tänä päivänäkin. Diakonia on helppo määrittää, mutta mitä se käytännössä tarkoittaa tässä ajassa? Diakonia on meissä jokaisessa luonnollisena haluna auttaa toista ihmistä. Teemme sen tiedostamatta ja tiedostaen, sen enempää miettimättä tai tarkkaan harkiten. Kirkon järjestämä diakonia tarvitsee viitekehyksen ja toteuttajat. Tämän päivän diakonia on monimuotoista ja sidoksissa näkyvästi tai näkymättömästi eri tahoihin. Tutkimukseni tulosten ja tekemieni johtopäätösten ymmärtämiseksi, haluan aukaista diakoniaa ja diakoniatyötä oman ymmärrykseni mukaan.

3.2 Diakonia ja hyvinvointivaltio

1970- ja 1980-luvun suomalaisen hyvinvointivaltion ideaaliin kuului, ettei dia-

koniatyötä tarvita sosiaalipoliittisessa kentässä, vaan toiminta keskittyi enemmän virkistys- ja leiritoimintaan sekä hengelliseen tukeen. 1990-luvun alun kova talouslama toi diakoniatyön aktiiviseksi toimijaksi. Talouslaman aikana diakoniatyön toiminta siirtyi ikäihmisistä työikäisiin ja painopiste vastaanotoilla tapahtuviin tapaamisiin kotikäyntien sijaan. Vaikka Suomen talous nousi, vaipuen taas lamaan, ei diakoniatyön tarve ole vähentynyt - pikemminkin päinvastoin. (Yeung 2007, 5-6.) Tutkimukseni yhtenä tuloksena oli Sastamalan diakoniatyön tilastoista näkyviin tuleva työn painottuminen ikäihmisiin esimerkiksi toiminnallisissa ryhmissä. Johtuuko tämä esimerkiksi seurakunnassa tehdystä työjaosta eri työalojen välillä vai siitä, ettei toimintaryhmiä ole päivitetty vastaamaan tämän päivän vaatimuksia?

Diakoniatyön avointen ovien toiminta ja ruokapalvelut ovat viime vuosina yleistyneet. Erilaiset ihmissuhderyhmät ja sururyhmät kasvattavat suosiotaan. Diakoniatyön asiakaskontaktit ovat 1990-luvun jälkeen vähentyneet, mutta ihmisten ongelmat ovat vaikeutuneet ja monimuotoistuneet. Useimmilla asiakkailla on taustalla riittämätön perusturva. Kirkon erilaiset taloudellisen ja sosiaalisen huolenpidon muodot vaikuttavat saaneen pysyvän roolin. Diakoniatyö paikkaa hyvinvointivaltion aukkoja. (Yeung 2007, 5-6.)

3.3 Diakonia ja sosiaalipolitiikka

Tutkittaessa matalan kynnyksen toimintaa ei voida ohittaa sosiaalipolitiikkaa ja sen suhdetta diakoniatyöhön. Diakoniatyötä tehdään ja toteutetaan vuorovaikutuksessa yhteiskunnan, oman toimintaympäristön ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa. Diakoniatyötä ei voi tehdä omaa työskentelytapaa ja elämänkatsomusta toteuttaen, vaan se pitäisi hahmottaa suurempana kokonaisuutena. Diakoniatyöntekijä ei voi ymmärtää oman työnsä laatua, merkitystä, omaleimaisuutta tai yhteistyökanavia tuntematta riittävässä määrin sosiaalipolitiikkaa. Hyvinvointiyhteiskunnan taloudellisten ja poliittisten mallien, vaihtoehtojen ja tavoitteiden tunteminen erilaisissa teoreettisissa ja käytännöllisissä sovellutuksissa on välttämätön tietoperusta diakonian teorian ja käytännön kehittäjille ja toteuttajille. Koska diakonia pyrkii vastaamaan niiden hätään, jotka

ovat yhteiskunnassamme syrjäytyneitä, on sen piirissä perehdyttävä vakavasti syrjäytymisen syihin ja ulottuvuuksiin. Tarvitaan kriittistä kyseenalaistamista siitä, mikä aiheuttaa hyvinvointivaltiossa syvää, kasautuvaa syrjäytymistä ja miten diakonia voi omista lähtökohdistaan siihen reagoida. (Henttonen 1997. 259, 290.)

3.4 Diakonia ja asiakas

Kirkkojärjestyksen mukaan diakoniatyön tehtävä on kohdistaa voimavarat niihin, jotka ovat eniten avun tarpeessa ja joita eivät muut auta. Joskus voi olla vaikea määritellä, kuka on eniten avun tarpeessa. Seurakunnan tulisi olla paikka, jonne kenen tahansa, jolla on avun tarve, pitäisi olla helppo tulla. Elämänkriisit eivät katso yhteiskuntaluokkaa tai varallisuutta, vaikkakin diakoniatyön asiakaista ensisijaisia ovat syrjäytymisvaarassa olevat tai jo syrjäytynet. Erityisesti diakoniatyössä halutaan palvella niitä, jotka ovat pudonneet yhteiskunnan palvelujärjestelmän suojaverkkojen läpi. (Helin ym. 2010, 56). Ihmisen putoaminen suojaverkoston läpi tarkoittaa muutakin kuin vain taloudellista vähäosaisuutta. Tutkimuksessa tuli esille ihmisten tarve ystävälle, joka taas kertoo yksinäisyydestä tai sen pelosta. Diakoniatyö ei saisi keskittyä vain taloudelliseen avustamiseen tai keskusteluun siitä, vaan nähdä näkyvän vähäosaisuuden lisäksi näkymätön vähäosaisuus.

3.5 Diakonia ja avustaminen

Kummassakin tutkimuksen kohdepaikassa jaetaan asiakkaalle lahjoitus elintarvikkeita ja tämä on yksi tärkeä taloudellisen tukemisen muoto. Julkisuudessa on käyty aika ajoin keskustelua ruoka-avun tarpeellisuudesta ja ilmaisen ruuan jonnottamisen mielekkyydestä. Keskustelut eivät ole johtaneet yrityksiin ratkaista ruoka-avun taustalla vaikuttavia taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia. Ruokajonoista on muodostunut tuttu ja ainakin joissain määrin hyväksytty osa suomalaista arkea. Suomen taloudellisesta menestyksestä huolimatta heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanne ei ole parantunut esimerkiksi perheturva-

etuuksien jälleenjääneisyys. (Hänninen & Karjalainen, Lehtelä, Sivasti 2008,123-124.)

Elina Juntunen kirjoittaa Diakonia- lehdessä (5-6/ 2011 26-27) kuinka taloudellisesta avustamisesta ja ruoka-avustusten jakamisesta on tullut keskeinen osa diakoniatyötä koko maassa. Taloudellisen avustamisen jäädessä pysyväksi ja keskeiseksi työmuodoksi on se herättänyt erilaisia jännitteitä. Osa diakoniatyöntekijöistä kokee taloudellisen avun vieraaksi työmuodoksi, joka vie voimavaroja henkiseltä ja hengelliseltä auttamiselta, eikä sitä koeta kuuluvaksi diakonian ytimeen. Tilannetta selittää osittain se, ettei diakoniatyön ominaislaatuista piirteitä taloudellisesta avustustyöstä määrittele seurakunnalliset, eikä sosiaali- ja terveysalojen kontekstit. Rajalla tai rajoilla toimiessaan diakoniatyöntekijät luovat mahdollisesti kolmatta vaihtoehtoa, joka on yhdistynyt useasta erilaisesta ammatillisesta kontekstista.

3.6 Diakonia ja vapaaehtoistyö

Vapaaehtoisella työllä on tärkeä rooli arjessa, mutta myös modernin yhteiskunnan kriisitilanteissa, esimerkkeinä Tiepalvelu sekä meri- ja järvipelastus. Epävirallisella auttamisella ja kaikenlaisella ”kimppatuella” tai ”ystävän avulla” on suuri merkitys sekä yksilön hyvälle elämälle että yhteiskunnalle. Ne kanavoivat osan julkisiin palveluihin ja ammattiauttamiseen kohdistuvista paineista. Vapaaehtoistyössä on auttajan ja tukea tarvitsevan asetelma, mutta toimintaa motivoi tavallisesti siitä omalle elämälle saatu merkitys ja sisältö. Huono-osaisimmilla yhteiskuntamme jäsenillä on vähän yhteisöllisiä resursseja itsensä auttamiseen. Erilaiset mielipidetutkimukset kertovat kansalaisten periaatteellisesta halusta osallistua vapaaehtoistyöhön, mutta siitä realisoituu vain murto-osa (Julkunen 2007, 121-122.) Vapaaehtoisia toimii tilaston mukaan diakoniatyössä Sastamassa 150, mikä on kaikista seurakuntalaisista 0,74%. Vapaaehtoisten lisäämiseksi tarvittaisiin onnistunutta ja aktiivista rekrytointia.

3.7 Diakonia ja muutospaineet

Diakoniatyöntekijän työnkuva muuttuu ja mukautuu ympäröivän yhteiskunnan tilanteen mukana, niin myös Sastamalassa. Diakoniatyö on pystynyt tähän asti vastaamaan sille eteen tulleisiin tehtäviin ja haasteisiin, esimerkiksi edellisen laman seurauksena tapahtunut velkajärjestelmän kehittäminen. Tänä päivänä huono-osaisuus siirtyy sukupolvelta toiselle, eikä sitä enää estä työpaikka tai koulutus. Ihmisiltä puuttuu elämänhallinta, sosiaaliset suhteet, tukiverkostot: heillä on monenlaisia ongelmia. Diakonien antamalla maksusitoumuksella lähi-kauppaan, ei poisteta kuin hetkeksi asiakkaan avuntarve ja sillä paikataan julkisen sektorin tehtävää. Diakonityön tulisi etsiä uusia työmuotoja, joilla se voisi auttaa tämän päivän ihmistä kokonaisvaltaisesti. Diakoniatyön tulisi luopua työntekijäkeskeisestä toimintamallistaan ja luoda vapaaehtoisille mielekkäitä toimintamahdollisuuksia, esimerkiksi Hyvällä Sydämellä -toiminta.

Diakonia ei ole itse rohkeasti lähtenyt tukemaan vaihtoehtojen etsijöitä ja kokeilijoita, saati sitten kuulunut heihin. Kirkko on vakiintuneiden järjestelmien ja mallien ystävä. Historiallisista syistä se on vahvasti mielletty vanhoillisuuden linnakkeeksi ja säilyttäjäksi, eikä sitä osata pitää kumppanina uuden etsinnässä. Epäluuloisuus ja kielteisyys ovat leimanneet ”kirkollisten piirien” suhtautumista uuteen, vaihtoehtoja kokeilevaan ja perinteisiä rajoja rikkovaan toimintaan. (Henttonen 1997, 290-291.)

4 SASTAMALAN KAUPUNKI

Tutkimukseni tarkastelun kohteena oli kotikaupunkini Sastamala, jonka seurakunnassa suoritin myös opiskeluihini liittyvän kirkollisen harjoittelun. Sastamala on 1.1.2009 perustettu kaupunki, joka sijaitsee Pirkanmaan maakunnassa ja siellä on 24 495 asukasta (Tilastokeskus i.a.). Kaupunki koostuu entisestä Vammalan kaupungista sekä entisistä Mouhijärven ja Äetsän kunnista. Sastamala on muuttovoittoinen kunta, 58 uutta asukasta vuonna 2010 (Tilastokeskus i.a.). Sastamalassa asunnot ovat edullisia mutta ne eivät houkutella uusia asukkaita, koska muut asunnon valintaan vaikuttavat asiat ovat huonosti hoidettuja esimerkiksi kaupungin sisäinen liikenne on koulukuljetusten varassa, kouluverkostoa karsitaan ja palveluita keskitetään keskusta. Työssäkäyvien henkilöiden osuus 18-74-vuotiaista on 58,2% ja työttömyysaste on 7,6%. Eläkkeellä olevien osuus väestöstä on 29,4% (Tilastokeskus i.a.).

Ikärakenteen muutos: asukkaat vanhenevat ja nuoret muuttavat pois. Tiukentuva kuntatalous: vähenevät verotulot ja valtionosuudet. Työvoiman saatavuus: koulutetusta ja ammattitaitoisesta henkilökunnasta kilpailee yhä useampi taho laajemmalla alueella. (Sastamalan kaupungin strategia 2009,4.) Huoltosuhteen kasvu aiheuttaa kustannuspaineita sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Työikäisen väestön vähentyessä kunnan verotulot pienevät ja talous kiristyy. Työvoiman liikkuvuus ja väheneminen aiheuttavat paineita uusien ratkaisujen löytämiseksi työvoimapulaan, esimerkiksi ulkomaalaisten sairaanhoitajien palkkaaminen kaupungin palvelukseen.

Kuntatalouden muutokset ja painopistealueiden vaihtelu näkyy herkästi diakoniatyöntekijän työssä sekä asiakkaan elämässä. Sosiaalihuollossa tehdyt säästöt ja linjausten kiristyminen pakottaa ihmiset hakemaan apua muualta, esimerkiksi diakoniatyöntekijältä. Seurakunta joutuu ottamaan vastuuta sille kuulumattomista tehtävistä. Matalan kynnyksen toiminta on Sastamalassa suunnattu vähävaraisille. Tutkimuksessani tuli kuitenkin esille, että sen merkitys asiakkaille on myös sosiaalinen, eikä toimintaan osallistumisen syynä ollut yksin henkilökohtainen taloudellinen tilanne.

5 SASTAMALAN SEURAKUNTA

Sastamalan seurakunta kuuluu Turun arkkihiippakuntaan. Jäseniä seurakunnassa on 20 375 ja työntekijöitä noin 80. Kirkkoon liittyi Sastamalassa vuonna 2011 41 uutta jäsentä ja siitä erosi 165 (Keskushallinto – Suomen ev. lut. kirkko i.a). Tyrvään ja Karkun seurakunnat yhdistyivät Vammalan seurakunnaksi vuonna 2004, ja Suodenniemen seurakunta liitettiin Vammalan seurakuntaan vuonna 2007. Seurakunta laajeni entisestään vuoden 2009 alusta, kun Vammalan, Mouhijärven, Kiikan ja Keikyän seurakunnat yhdistyivät kuntaliitoksensa myötä uudeksi Sastamalan seurakunnaksi. Karkku, Kiikka, Keikyä, Mouhijärvi ja Suodenniemi ovat nykyisin Vammalan kappeliseurakuntia, joilla on oma kappalainen ja kappelineuvosto. (Sastamalan seurakunta i.a)

Diakoniatyöntekijöitä on kuusi ja yksi johtava diakoni. Lähetystyö on ollut perinteisesti yksi seurakunnan vahvoista työmuodoista, viime vuosina myös lapsi- ja nuorisotyö (Sastamalan seurakunta i.a). Diakoniatyö on jäänyt kahden edellisen työmuodon varjoon. Diakoniatyötä tehdään aroilla ja kipeillä elämänalueilla, eikä sitä ole totuttu nostamaan esille yleiseen keskusteluun. Kirkon taloudellisen tilanteen kiristyminen vaatii säästötoimenpiteitä ja Sastamalan seurakunnastakin tulee vähentää 8 -10 työntekijää vuoteen 2015 mennessä (Sastamalan kirkkovaltuuston pöytäkirja N:o 4/2011 15.12.2011. 7).

Sastamalan seurakunta on kokenut lähimenneisyydessään muutoksia ja lähitulevaisuudessa muutokset jatkuvat edelleen. Jatkuva muutos on rasite ja haaste toiminnalle, mutta myös työntekijöille. Diakonian tekemä työ ja kohtaamat ihmiset haastavat kirkon jatkuvaan valppauteen. Ihmiset arvostavat kirkon tekemää avustustyötä, toivovat siihen rahoitusta ja ovat itse valmiita osallistumaan siihen. Vapaaehtoistyön muotoja tulisi lisätä ja etsiä aktiivisesti uusia toimintamalleja. (Monikasvoinen kirkko 2008, 385-386.)

5.1 Diakoniatyö Sastamalan seurakunnassa

Diakonia on arkielämää, joka toteutuu tässä ja nyt. Diakoniatyön tehtävä on antaa ääni niille, joilta se on viety tai jotka eivät uskalla tai osaa tuoda avuntarvettaan ja hätäänsä esille. Diakoniatyön tehtävä on etsiä, lieventää, ennaltaehkäistä ja poistaa ihmisten hätää ja kärsimystä. Diakoniatyö näkyy niiden ihmisten parissa joita kukaan muu ei auta tai avulle on laitettu ehtoja (Sastamalan seurakunta i.a.)

Diakoniatyöntekijän työnkuva Sastamalan seurakunnassa on laaja ja monimuotoinen. Kahta samanlaista työpäivää ei ole, eikä työaikaa. Diakoniatyöntekijän työnkuva sisältää yksilö- tai perhekohtaista asiakastyötä sekä muita erilaisia tehtäviä, kuten ryhmien ohjaaminen, leirejä, tapahtumien järjestämistä ja retkiä. Diakoniatyöntekijältä edellytetään osallistumista yleiseen seurakuntatyöhön, esimerkiksi avustaminen jumalanpalveluksessa. Pienellä paikkakunnalla on vaikea irrottautua työroolistaan omalla vapaa-ajalla. Seurakuntalaisia ja diakoniatyön asiakkaita tavataan omassa arjessa esimerkiksi kaupan kassajonossa. Asiakkaiden tapaamisia työajan ulkopuolella ei aina kirjata diakoniatyön tilastoihin, eivätkä ne näy esimerkiksi tutkimuksessani.

5.2 Diakoniatyön päivystys Sastamalan seurakunnassa

Vammalassa on diakoniapäivystys kaksi kertaa viikossa tiistaisin ja perjantaisin klo 9-12. Diakoniapäivystykset ovat kerran viikossa kappeleissa ja Karkussa on puhelinpäivystys. Diakoniatyön taloudellinen apu kanavoituu asiakasvastaanoton kautta. Asiakkaan tulee esittää diakoniatyöntekijälle viimeisimmät tositteet tuloistaan ja menoistaan, esimerkiksi toimeentulotukilaskelma. Työntekijä voi päättää kertaluontoisista pienemmistä ostopäätöksistä itsenäisesti. (Sastamalan seurakunnan diakonityön esite)

Sastamalan diakoniatyössä oli vuonna 2011 vastaanotolla 1056 asiakaskontaktia. Keskiuertoasiakas on nainen, iältään 40-64-vuotias ja hän asuu yksin. Asiakaskontaktin syynä olivat taloudelliset ongelmat ja terveyteen/sairauteen liittyvät

asiat. Diakoniatyöntekijän tekemät toimenpiteet asiakkaan tarpeisiin olivat sielunhoidollinen/hengellinen keskustelu ja taloudellinen avustaminen (Marjatta Karimäki, henkilökohtainen tiedonanto 17.3.2012). Tilastolliset kirjaukset Sastamalan diakoniatyöstä eivät vahvista yleistä käsitystä siitä että päivystysasiakas olisi päihtynyt ja keski-ikäinen mies.

5.3 Taloudellinen avustaminen Sastamalan diakoniatyössä

Tutkimukseni tulosten mukaan aktiivisimmin diakoniatyöntekijän henkilökohtaisella vastaanotolla käyneistä asiakkaista toivoi ensisijaisesti taloudellista tukea. Diakoniatyön talousarviomäärärahat ovat pienentyneet ja pienenemässä edelleen lähivuosina. Diakoniatyön pitää pysyä talousarvioin puitteissa ja tämä vaikuttaa asiakkaalle annettaviin taloudellisiin avustuksiin. Lahjoituksina saadut varat auttavat vähän kokonaisuustilannetta. Taloudellisessa avustamisessa on kappelienvälillä eroja esimerkiksi Mouhijärvi ja Suodenniemi ovat hiljaisempia kuin muut kappelit. (Marjatta Karimäki, henkilökohtainen tiedonanto 17.3.2012)

Sastamalan kirkkoneuvoston ohje: yksittäinen diakoniatyöntekijä voi myöntää 50 euron avustuksen, diakoniatiimi voi päättää 150 euron avustuksesta ja isommat viedään johtokunnan päätettäväksi. Kerta-avustuksen määrään vaikuttaa onko asiakas yksinäinen vai perheellinen, yleisin kerta-summa on 15–30,00 euroa. Kuinka usein asiakas voi saada taloudellista tukea arvioidaan tapauskohtaisesti, mutta pyritään siihen, ettei perättäisinä kuukausina. (Marjatta Karimäki, henkilökohtainen tiedonanto 17.03.2012)

Diakoniapäivystyksessä käyvien asiakkaiden määrä vaihtelee erittäin paljon. Toisinaan päivystyksessä on 15–20 asiakasta ja toisinaan 2-5. Päivystyksessä ei käytetä yhteen asiakkaaseen kovin paljoa aikaa, vaan pitäisi varata uusi aika, jolloin voidaan pureutua syvemmin asioihin. Jos päivystyksessä on hiljaista, silloin asiakkaan aikaa ei ole rajattu. Päivystys asiakkaiden määrä ei ole laskussa. (Marjatta Karimäki, henkilökohtainen tiedonanto 17.03.2012)

6 MATALAN KYNNYKSEN TOIMINTA

Matala kynnyks on tänä päivänä muotisana, joka helposti liitetään esimerkiksi sosiaalihuollon kentällä tapahtuvaan toimintaan ja palveluun. Kaikki matala kynnyks- etuliitettä kantava toiminta tai palvelu ei ole matalan kynnyksen toimintaa. Matalan kynnyksen tunnusmerkkinä mainitaan helppo lähestyttävyyys eikä palveluun osallistumiseen tarvita lähetettä, ajanvarausta tai ennakkoilmoittautumista. Matala kynnyks käsitteenä on suhteellinen ja sen määrittävät eri tavalla palveluntuottaja sekä asiakas. Matalan kynnyksen palveluiksi kutsutuissa toimintamuodoissa on yleensä keskeistä se, että niissä on mahdollisuus asioida tai osallistua nimettömänä, toimintaan osallistumisella ei ole rajoitteita esimerkiksi aukioloaikoja, eivätkä ne sitouta asiakasta mihinkään tai edellytä häneltä mitään esimerkiksi päihteettömyyttä. (Törmä 2009 35 48.)

Sastamalan seurakunnan diakoniatyön järjestämässä matalan kynnyksen toiminnassa edellä luetellut kriteerit täytyvät, mutta toiminnan tarkkaan rajatut päivät ja aika eivät täytä tiukasti tulkittuna käsitystä matalan kynnyksen toiminnasta. Uusi Toivo- lounaalle ja Tiistain aamukahvilaan ovat kaikki halukkaat tervetulleita eikä päihtynyttäki kielletä osallistumasta. Pieni paikkakunta asettaa matalan kynnyksen toiminnalle omat haasteet ja toimintaa toteutettaessa tulee huomioida esimerkiksi toiminnan nimi. Se ei saisi olla liian leimaava tai osallistumiselle rajoitteita asettava. Tutkimuksessani tuli esille, että Uusi Toivo- lounaalla ja Tiistain aamukahvilan toiminnalla on asiakkaille merkitystä ja toiminnalle on osallistujamäärät huomioiden tarvetta.

7 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Sastamalan seurakunnan diakoniatyön kahden työmuodon eli Uusi Toivo- lounaan ja Tiistain aamukahvilan asiakkaiden kokemuksia diakoniatyöstä. Edellä mainitut toiminnot ovat matalan kynnyksen toimintaa, ensisijaisesti vähävaraisille tarkoitettuja, mutta niihin ovat kaikki tervetulleita. Kummassakin toiminnassa on vapaaehtoinen kertamaksu ja niissä jaetaan lähikauppiaiden lahjoittamia elintarvikkeita asiakkaille. Kummankin toiminnan toteutukseen osallistuu vapaaehtoisia.

Diakoniatyötä tehdään suurella sydämellä, isolla ideologialla, mutta rajallisilla resursseilla ja voimavaroilla. Diakonia on monimuotoista ja se on läsnä kaikkialla, missä tarvitaan toista ihmistä. Diakoniatyö on fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja hengellistä eli ihmisen kokonaisvaltaista kohtaamista, auttamista ja tukemista, jossa on läsnä myös Jumalan sana. Sen toiminta- ja toteutusmallit ovat periaatteiltaan samat kaikissa seurakunnissa sekä kohderyhmissä. Suomi on kuitenkin hyvin laaja, harvaan asuttu maa, jonka ikäjakautuma on epätasapainossa paikkakuntien sekä kaupunkien välillä. Vastaako diakoniatyön tarjoamat toiminta- ja toteutusmallit oman paikkakunnan seurakuntalaisille heidän tarvitsemaansa apua, toimintaa ja tukea?

Kysymykset, joihin tutkimuksen odotetaan vastaavan ovat:

1. Mitä sanovat diakoniatyöstä matalankynnyksen toimintaan osallistuvat asiakkaat?
2. Miten diakoniatyötä voisi kehittää tutkimuksen tulosten pohjalta?

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

8.1 Laadullinen tutkimus

Valitsin laadullisen tutkimuksen, koska tavoitteenani ei ollut faktojen löytäminen, vaan ymmärtää tutkittavaa asiaa. Tiedostan myös, ettei vastaajien kokemus ja näkemys tule tyhjentävästi ymmärretyksi tai selvitettyksi tutkimuksessani. Tutkijana asetan teemoja ja kysymyksiä vain oman kokemukseni ja ymmärrykseni valossa. Tämän avulla myös ymmärrän ja tulkitSEN tutkimuskohdettani. Laadullisella tutkimuksella tutkimusaineiston kokoa ei säätele määrä vaan laatu. Tutkimusaineisto toimii apuvälineenä asian tai ilmiön ymmärtämisessä tai teoreettisesti mielekkään tulkinnan muodostamisessa (Vilkka 2005, 98,126.)

Laadullisella kyselyllä haetaan vastauksia kysymyksiin: Miksi? Miten? Millainen? (Heikkinen 1998, 17). Laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja kohderyhmä valitaan tarkoituksen mukaisesti. Aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa esimerkiksi Uusi Toivo- lounas ja Tiistain aamukahvila Sastamalassa. Tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä ja tutkimuskysymys voi vaihtua prosessin aikana, näin kävi myös tässä tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa on tavoitteena ymmärtää tutkimuskohdetta, mutta aineistosta ei tehdä päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen. Tutkimus alkaa siitä, että tutkija kartoittaa kentän, jossa hän toimii.(Hirsijärvi,Remes, Sajavaara1997, 155,170-171.).

8.2 Kysely

Uusi Toivo-lounas ja Tiistain aamukahvila ovat määrätyn ajan kestäväää toimintaa, jossa osallistujat tulevat ja lähtevät eri aikaan pois, siksi päätin käyttää tutkimusaineiston keräämiseen kyselyä. Kysely mahdollisti tehokkaamman tutkimusaineiston keräämisen ja maksimoi vastaajien määrän. Kyselyn kysymykset olivat sekamuotoisia eli osassa oli vastausvaihtoehdot annettu ja osa oli avoimia. Mukana oli myös asteikkokysymyksiä 1-5. Asteikon ääripäinä olivat vastakkaiset adjektiivit esimerkiksi epäystävällistä ja ystävällistä. (Heikkinen 1998,

54.) Kyselyn etuna pidetään sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto: tutkimukseen voidaan saada paljon henkilöitä ja kysyä monia asioita. Kyselyyn liittyy myös heikkouksia. Aineistoa pidetään pinnallisena ja tutkimuksia teoreettisesti vaatimattomina. (Hirsijärvi ym. 1997,184.)

Alkuperäisen kyselyni kysymykset olivat avoimia ja yksinkertaisia, koska halusin huomioida vastaajaryhmän eli matalan kynnyksen asiakkaat. Yhteistyössä opettajan kanssa kyselyä muotoiltaessa ja korjattaessa, siitä muodostui hyvä, mutta minun työhöni huonosti sopiva. En huomannut kuin vasta aineistoa analysoidessani, että työni oli muuttunut kyselyn osalta laadullisesta määrälliseksi ja tästä muodotui tutkimukseni suurin haaste. Tämä oli oma syyni, koska tietoni tutkimusmenetelmistä olivat puutteelliset, kun muokkasimme opettajan kanssa kyselyä ja minun olisi pitänyt rohkeammin pitää kiinni omasta näkemyksestäni opettajan vaatimusten edessä.

Tutkimusaineiston saamisen varmistamiseksi toteutin kyselyn kontrolloituna. Jaoin kyselyt henkilökohtaisesti Uusi Toivo- lounaalla 15.12.2011 ja seurakuntatalon tiistain aamukahvilassa 28.2.2012. Jakaessani kyselyt kerroin samalla vastaajille tutkimuksen tarkoituksen ja vastasin heidän minulle esittämiin kysymyksiin. Vastaajat täyttivät kyselykaavakkeen omassa rauhassa ja palauttivat ne palautuslaatikkoon tai kirjekuoreen tilaisuudesta pois lähtiessään. (Hirsijärvi ym. 1997, 185-186.)

8.3 Aineiston keräyspaikat ja -aika

Aineiston ensimmäinen osa kerättiin 15.12.2011 Vammalan seurakuntatalon Uusi Toivo- lounaalla. Paikalla oli noin 120 ruokailijaa, joista 46 henkilöä vastasi kyselyyn eli 38,33%. Vastauksista hylkäsin kolme kappaletta eli 2.78%, epäasiallisen täyttämisen vuoksi. Lopullinen vastausten määrä oli 43 kappaletta eli 35,83%. Aineiston toinen osa kerättiin Tiistain aamukahvilassa Vammalan seurakuntatalolla 28.2.2012. Paikalla oli 30 asiakasta, joista kyselyyn vastasi 17 henkilöä eli 56,7%. Aineistosta ei hylätty yhtään kyselykaavaketta. Aineiston

keräysaikana oli hiihtolomaviikko paikkakunnalla ja tämä saattoi vaikuttaa asiakasmäärään aamukahvilassa.

Uusi Toivo- lounas on vähävaraisille sastamalaisille tarkoitettu matalankynnyksen tilaisuus ja se järjestetään kerran kuukaudessa Vammalan seurakuntatalolla. Ennen lounasta on hengellistä ohjelmaa ja tilaisuuteen osallistuu noin 80-120 henkeä. Seurakuntatalon emännän ja vapaaehtoisten valmistaman lounaan jälkeen asiakkaat saavat ottaa paikallisten kauppiaiden lahjoittamia elintarvikkeita, esimerkiksi leipää. Aterialla on vapaaehtoinen maksu. Uusi Toivo -lounaita järjestetään myös kappeliseurakunnissa: Keikyässä ja Kiikassa.

Tiistain aamukahvila on matalan kynnyksen toimintaa ja kaikki ovat tervetulleita. Aamukahvilan toiminnasta vastaavat vapaaehtoistyöntekijät. Aamukahvilassa asiakas saa aamupalaksi esimerkiksi puuroa, voileipää ja kahvia. Sastamalan Torikeskuksen K-Supermarketin kauppias Ville Kiuru lahjoittaa kaksi kertaa viikossa elintarvikkeita ja leipää diakoniatöimiston päivystykseen. Tiistaina lahjoitukset jaetaan asiakkaille aamukahvilassa ja perjantaina diakoninvastaanotolla. Aamukahvilassa on vapaaehtoinen maksu ja asiakkaita käy noin 40–50 henkeä. Mouhijärvellä toimii Kyläparkki, joka on vapaaehtoisten ylläpitämä kahvi- ja jutustelu paikka perjantaisin klo 9-12.

8.4 Aineiston analysointi

Laadullisen aineiston analysointiin käytin määrällisen tutkimuksen menetelmää eli prosenttijakaumaa. Määrällisellä menetelmällä aikaan saadut taulukot ja tunnusluvut muuttuvat käyttökelpoisiksi tuloksiksi vasta kun ne tulkitaan niiden käsitteiden valossa, joita numeroilla pyritään mittaamaan. Näin määrällisellä menetelmällä käsitelty aineisto muuttuu takaisin laadulliseksi. (Aki Taanila. 2011.) Käytin tulosten analysoinnissa työvälineenä Excel 2007:ä. Tietokoneohjelmanä se ei ole riittävän luotettava ja monipuolinen, jotta tutkimuksesta olisi voinut tehdä kaikki kriteerit täyttävä määrällinen tutkimus. Tutkimusaineistoni pieni määrä ei riitä tutkimustulosten yleistämiseen, mikä on yksi määrällisen tutkimuksen tavoitteista.

Tutkimusaineiston tulokset pilkoin ja lajittelin pienempiin asiakokonaisuuksiin: perustiedot, asiakkaan kokemus saadusta avusta, hengellisyys, arvioita ja kokemuksia diakonityöstä sekä seurakunnan toiminta. Työvälineinä olivat pylväs-kuviot eli pylväsdiagrammit ja piirakat eli sektoridiagrammit. Jokaisen vastausryhmän vastauksista tehtiin ensin sektoridiagrammit. Toisessa vaiheessa eri ryhmien vastauksista tehtiin pylväsdiagrammit, joka mahdollisti poikkeavuuksien havaitsemisen. Kolmannessa vaiheessa aineiston vastaukset muutettiin kirjalliseen muotoon ja neljännessä vaiheessa tein johtopäätökset kirjallisesta muodosta. Aineistoa on käyty lävitse useampaan otteeseen eri näkökulmista johtopäätöksiä ja arviota tehden.

Tutkimus ei ole valmis, vaikka tulokset on analysoitu. Tuloksia ei jätetä lukijan eteen jakaumina, vaan ne on selitettävä ja tulkittava. Tulkinalla tarkoitetaan, että tutkija pohtii analyysin tuloksia ja tekee niistä omia johtopäätöksiä. Tulkin-taa on myös aineiston analyysissa esiin nousevien merkitysten selkiyttämistä ja pohdintaa. Tutkijan on pohdittava, mikä on saatujen tulosten merkitys tutkimus-alueella, mutta myös mikä laajempi merkitys tuloksilla voisi olla (Hirsijärvi ym. 1997, 213-215.)

8.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti kestävien tutkimustapojen yhteinen lähtökohta on ihmisarvon kunnioit-taminen. (Arja Kuula 2006 ,60). Asiakkailla oli oikeus itse päättää osallistuvatko he tutkimukseeni. Kerroin asiakkaille ennen kyselyä tutkimuksen tarkoituksen, aikataulun ja mahdollisuudesta tutustua tutkimuksentuloksiin. Asiakkaat vasta-sivat nimettöminä kyselyyn, eikä heitä pystytä jälkikäteen tunnistamaan vasta-usten perusteella. Tutkimusmateriaali säilytetään asianmukaisesti eikä sitä jaeta ulkopuolisille tahoille.

Jo tutkimusaiheen valinta on eettinen ratkaisu ja kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään (Hirsijärvi ym.1997,26). Kiinnostukseni tutkimusaiheeseen heräsi, kun olin harjoittelussa Sastamalan seurakunnassa syksyllä 2010 ja jatkoin vapaaehtoisena tiistain aamukahvilassa kevään 2011.

Sivusta seurattuna diakoniatyön lähtökohdat, toteutunut toiminta ja asiakkaan avuntarve sekä odotukset näkyivät ristiriitaisena. Tutkimusta tehdessäni olen pyrkinyt toimimaan objektiivisesti. Tutkimuksen tekijänä sitoudun arvioimaan kriittisesti omaa työskentelyäni ja tiedostamaan eettisyyden ja luotettavuuden läpi koko työskentelyn.

Pyrkimys aitoon, auktoriteeteista riippumattomaan tietoon oli antiikin kreikkalaisten korostama hyve. (Hirsijärvi ym. 1997, 23). Tutkimuksen luotettavuuden ja uskottavuuden takaa hyvien tieteellisten menettelytapojen noudattaminen, kuten rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus työskentelyssä. Tutkimus on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskohtaisesti ja tieteellisesti asetettujen vaatimusten mukaan. Noudatetaan tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä (Arja Kuula 2006, 34-35.).

8.6 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Raija Pajuniemi on tutkinut Diakonia-ammattikorkean päättötyössään 2008 tulevatko asiakkaat autetuiksi diakoniavastaanotoilla Hyvinkään seurakunnassa. Hänen tekemän tutkimuksen mukaan 80% asiakkaista tuli vastaanotolla autetuiksi. Yllättävää oli, etteivät asiakkaat ottaneet puheeksi kaikkia asiointi syitä, yksinäisyyteen ja jumalansuhteeseen liittyvissä kysymyksissä. Asiakkaat kokivat diakoniatyön vastaanoton taloudellisen avun kanavana. Autetuiksi tuleminen perustui annetun avun riittävyteen suhteessa asiakkaan tarpeisiin ja avun kohdentumiseen asiakkaan tarkoittamalla tavalla. Samansuuntaiset tutkimustulokset tulivat esille Sastamalan diakoniatyön asiakkaiden kohdalla. Aktiivisimmin diakoniapäivystyksessä käyvät asiakkaat eivät odottaneet diakoniatyöntekijältä hengellistä työotetta, mutta yhdistivät onnistuneen käynnin omien tarpeiden ja annetun avun kohdentumiseen.

Kati Lahti tutki Diakonia-ammattikorkean päättötyössään, Sinnittelijän viimeinen tukipilari 2009, diakoniatyön kertaluontoista taloudellista avustamista Hämeenlinna-Vanajan seurakunnissa vuosina 2004-2008. Asiakkaat olivat kokeneet

taloudellisen avustamisen kokonaisvaltaisena apuna, joka aineellisen avun lisäksi tarkoitti henkistä ja hengellistä tukea, neuvoja, elämäntilanteen kartoitusta, jakamista ja aikaa. Avustus oli myös väline saada ihmiset mukaan toimintaan. Sastamalassa tutkimukseni osallistuneista suurin osa oli sitä mieltä, että seurakunnan toimintaan on helppo tulla mukaan, mutta he eivät itse halua osallistua. Vastaajien mielestä myös diakoniatyön antamalla avulla oli lyhytaikainen vaikutus heidän elämäänsä.

Ulla Jokela on väitöskirjassaan 2011 Diakoniatyön paikka ihmisten arjessa, pohtinut ja selvittänyt diakoniatyön merkitystä asiakkaalle. Tarkastelukulmana on asiakkaan näkökulma. Kun diakoniatyötä tarkastellaan asiakkaan ja diakoniatyössä olevan vallan näkökulmasta, nousee diakoniatyössä väistämättä rosoisempi kuva kuin mitä monissa aiemmissa tutkimuksissa on tuotu esille. Valta-analyysi pakottaa tarkastelemaan diakoniatyötä kriittisesti. Diakoniatyössä asiakasta kunnioitetaan, mutta sen käytänteissä piilee alas painavia elementtejä, jotka voivat kumota kunnioittavan kohteluna. (Diakonia 5-6/11. 28-29) Tutkimukseeni osallistuneista, ryhmä kahden vastaajat kokivat diakoniatyöntekijän kohtaamisen kiireiseksi ja tämän lisäksi osa koki sen epäkunnioittavaksi. Vastaajan ja diakonin kohtaamiseen liittyy Jokelan esittämää eriarvoista kohtaamista, jossa tarkoitettu hyvästä tulee paha. Toiminnan rakenteet, esimerkiksi matkan kynnyksen toiminta, tai mainoksessa maininta vähävaraisille, leimaa osallistujat ja rajaa heidät tiettyyn marginaaliin.

Leena Kopperi tutki päättötyössään Eläkeläiset ja seurakunta 2007 Lauttasaaressa seurakunnan 75-vuotta täyttäneiden osallistumista seurakunnan toimintaan. Kootusta aineistosta nousi esiin, ettei esteitä osallistua seurakunnan toimintaan mainittu olevan. Samalla seurakunnan toimintaan ei kuitenkaan osallistuttu. Tutkimusta verrattiin vastaavaan vuonna 1996 toteutettuun kyselyyn. Kyselyiden pohjalta näyttäisi lauttasaarelaisien sosiaalisten suhteiden pysyneen ennallaan, mutta yksinäisyyden kokeminen sekä haluttomuus osallistua seurakunnan toimintaan lisääntyneen. Yksinäisyyttä tutkimusten valossa eniten kokivat yksinelävät naiset. Sastamalan kirkkoneuvostoon on jätetty aloite yksinäisten vanhusten kartoittamisesta ja heistä huolehtimisesta. Aloitteessa esitetään, että seurakunta ottaisi vastuun ja vastuuhenkilöinä olisivat seurakunnan dia-

konityöntekijät. (Sastamalan kirkkoneuvoston pöytäkirja N:o 1/2012. 4)

Tutkimukseni ryhmä kolmen vastaajien keski-ikä on lähellä Leena Kopperin tutkimuksen ikäryhmää ja vastauksissa on nähtävissä samansuuntaisuutta. 23,1% ryhmän vastaajista osallistuisi mielellään retkiin, mutta leireille vain 3,8%. Osallistumista leireille voi vaikeuttaa ikääntymiseen kuuluvat luonnolliset tekijät, esimerkiksi sairaudet tai puolison omahoitajana toiminen. Uusi Toivo- lounas voi olla ikäryhmälle ensisijaisesti sosiaalisen kohtaamisen paikka, mutta myös taloudellista tukea. Aterian jälkeen poistuttaessa on mahdollisuus ottaa lahjoitus elintarvikkeita mukaansa.

Leenan Kopperin kyselyyn osallistuneilla oli mahdollisuus jättää yhteydenottopyyntö diakonille, mutta vastaajista vain yksi käytti hyväkseen tätä mahdollisuutta. Henkilökohtaisen kontaktin ottaminen diakoniin voi olla korkea eikä asiakas aina tiedä mitä kuuluu diakonin työnkuvaan. Diakonin tulisi luoda kontakteja ja vuoropuhelua seurakunnassa jo järjestettävässä toiminnassa mukana oleviin seurakunnan jäseniin. Sastamalan diakoniatyöntekijät käyvät onnittelukäynneillä 85-vuotiaiden kotona ja asiakkaan toiveesta he uusivat vierailukäynnin.

Kaikissa edellä esitellyissä töissä tuli myös yhteisesti esille diakoniatyön monimuotoisuus, mutta myös sen ristiriitaisuus. Diakoniatyöntekijät haluavat kohdata Ihmisen kokonaisuutena, jossa on myös henkisyys ja hengellisyys läsnä. Helposti kohtaaminen typistyy kuitenkin pikaiseksi talouskatsaukseksi, jossa asiakas yrittää parhaansa mukaan perustella avuntarpeensa ja odottaa siitä palkkioksi osto-osoitusta. Osa diakoniatyöntekijöistä kyseenalaistaa taloudellisen avustamisen käytäntönä ja haluaisivat lopettaa kyseisen toiminnan.

9 TUTKIMUKSENTULOKSIA

Kaikista vastaajista naisia oli 69% ja heidän keski-ikäseen tuli 62,3-vuotta. Miehiä oli 31% ja heidän keski-ikänsä oli 64,4-vuotta. Naisista iäkkäin oli 84-vuotias ja nuorin 22-vuotias, tähän väliin mahtuu kaksi sukupolvea. Miehistä iäkkäin oli 81-vuotias ja nuorin 46-vuotias. Naisten korkeamman ja suuremman ikäkauman voi selittää suomalaisten naisten korkeampi elinikä miehiin verrattuna. Evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului vastaajista 86.96% ja ei 13.04%. Koko maan väestöstä kirkkoon ev.lut kirkkoon kuuluu 77.2% ja ei 22.8%. (Keskushallinto-Suomen ev.lut.kirkko i.a). Vastaajista asui Vammalassa 90%, Keikyässä 6,67% ja Kiikassa 3,33%.

9.1 Vastausten ryhmittely

Tutkimuksen vastauksissa erottui selkeästi neljä erillistä ryhmää. Syyt ryhmien syntymiseen olivat tutkimusaineiston hankintatavoissa, eli kahdesta eri matalan kynnyksen toiminnasta kerätty tutkimusmateriaali, diakonin vastaanotolla henkilökohtainen käynti ja kyselykaavakkeen täyttämistä. Uusi Toivo -lounaalta kerätty tutkimusmateriaali jakautui kolmeen ryhmään ja neljännen ryhmän tutkimusmateriaali tuli Tiistain aamukahvilasta. Ryhmien vastausten yhdistäminen ja käsitteleminen yhtenä suurena kokonaisuutena ei olisi antanut tarkkaa ja totuuden mukaista tietoa tutkimastani aiheesta. Ryhmittelyn pienet erot ovat kokonaisuuden kannalta tärkeitä ja mahdollistavat yksityiskohtien tunnistamisen.

1. Diakonin vastaanotolla käyneet ja koko kyselyn täyttäneet.
2. Eivät olleet henkilökohtaisesti käyneet diakonin vastaanotolla, mutta täyttivät koko kyselyn.
3. Täyttivät kyselyn perustiedot.
4. Tiistain aamukahvilan materiaali

9.2 Ryhmä numero kolme Uusi Toivo- lounas 15.12.2011

Vastaajat täyttivät vain perustiedot kyselyyn. Perustiedotkin antavat tietoa matailan kynnyksen toimintaan osallistujasta ja heidät tulee huomioida tutkimuksen kokonaisuutta tarkasteltaessa. Vastaajista oli naisia 75% ja heidän keski-ikäseen tuli 71,6-vuotta. Miehiä vastaajista oli 25% ja heidän keski-ikänsä oli 77,7-vuotta. Miesten alhaisempi määrä iäkkäimpien kohdalla voi johtua suomalaisten naisten korkeammalla eliniällä verrattuna miehiin. Mitä iäkkäämmistä suomalaisista on kyse, sitä suuremmaksi kasvaa naisten osuus ja miesten osuus vähenee.

Vastanneista kuului evankelis-luterilaiseen kirkkoon 91% ja ei 9 prosenttia. Kirkkoon kuuluminen oli vastaaja ryhmistä korkein ja tätä selittää vastaajien ikä. Vastaajat kuuluvat vielä sukupolveen, joka pitää kirkkoon kuulumista itsestään selvyytenä ja vierastavat kirkosta eroamista. Kaikki vastaajat asuivat Vammalassa. Tiedon tilaisuudesta vastaajat olivat saaneet lehdestä (71,4%), kaverilta (21,5%) ja diakoniatyöntekijältä (7,1%). Muihin Sastamalan seurakunnan järjestämään toimintaan vastaajat osallistuivat seuraavasti: jumalanpalvelukseen 35,3%, retkelle 35,4%, Tiistain aamukahvilaan 17,6%, naisteniltaan 5,95 ja leireille 5,9%. Kukaan vastaajista ei ollut käynyt henkilökohtaisesti diakonin vastaanotolla.

9.3 Ryhmä numero kaksi Uusi Toivo — lounas 15.12.2011

Vastaajat eivät olleet vastaustensa perusteella käyneet henkilökohtaisesti diakoniatyöntekijän vastaanotolla, mutta täyttivät koko kyselyn. Koko kyselyn täyttäminen erotti ryhmän kolmannesta ryhmästä joka ei täyttänyt koko kyselyä. Ryhmä yhdestä toinen ryhmä erosi siten etteivät vastaajat olleet käyneet henkilökohtaisesti diakoniatyöntekijän vastaanotolla. Tämän takia vastaukset piti käsitellä omana kokonaisuutena. Vastaajista naisia oli 73% ja heidän keski-ikänsä oli 69,2 vuotta. Miehiä oli 27% ja heidän keski-ikänsä oli 67 vuotta. Sukupuolijakauma on lähellä kolmatta ryhmää, vaikka miesten keski-ikä laski kymmenellä vuodella. Vastanneista kuului evankelis-luterilaiseen kirkkoon 80% ja ei 20 pro-

senttia. Kirkkoon kuuluvien määrä oli alhaisin tutkimuksen vastaus ryhmistä, mutta korkeampi kuin koko maan tilastollinen tulos.

Vastaajista Vammalassa asui 76%, Keikyässä 17,6% ja Kiikassa 5,9%. Vastaajilla on käytössä oma-auto, joka mahdollistaa osallistumisen eri kappeleissa järjestettävään toimintaan. Tiedon tilaisuudesta vastaajat olivat saaneet seuraavasti: lehdestä (62%), kaverilta (23,8%), diakoniatyöntekijältä (9,5%) ja radiosta (4,7%). Sastamalan seurakunnan järjestämään toimintaa he olivat osallistuneet seuraavasti: jumalanpalvelukseen (42,9%), retkelle (23,8%), katulähetykseen (9,5%), miesteniltaan (9,5%), Tiistain aamukahvilaan (9,5%) ja leireihin (4,8%). Vastaajat osallistuivat aktiivisimmin jumalanpalvelukseen kaikista vastaajista, mutta vähiten leireille. Syynä voivat olla luonnolliset ikääntymiseen liittyvät syyt.

Vastaajista 55,6% ilmaisi tarvitsevansa diakoniatyöntekijältä ensisijaisesti ystävää. Näkykö vastaajien odotuksissa ikääntymiseen liittyvä luopuminen esimerkiksi työstä eläkkeelle siirtyminen ja tästä johtuva sosiaalisen verkoston kapeeneminen. Tukea elämänsä tilanteeseen tarvitsi 22,2 % vastaajista. Ikääntyminen tuo mukanaan ihmisen elämään muutoksia eikä ne aina ole mieluisia. Aktiivisesta toimijasta tulee sivusta seuraaja. Tietoa seurakunnan toiminnasta kaipasi 11,1% ja taloudellista tukea 11,1%.

Vastaajat olivat halukkaita tulemaan mukaan seurakunnan toimintaan ja kokivat sen helpoksi. Vastaajat liikkuvat seurakunnan alueella aktiivisimmin. Todennäköisesti vastaajilla on käytössään oma auto ja he ovat suhteellisen hyvässä kunnossa. Vastaajat odottavat diakoniatyöntekijältä hengellistä työotetta ja yhteistä rukousta tapaamisen päätteeksi. Vastaajat kokivat diakoniatyöntekijän antamalla avulla olleen elämäänsä lyhytaikainen vaikutus, eikä se ollut joustavaa ja nopeaa. Vastaajien mielestä, muista vastaajaryhmistä eroten, diakoniatyöntekijä on vaikea tavoittaa. Tämä voi johtua siitä, että ryhmä yhden ja Tiistain aamukahvilan vastaajat olivat käyneet diakonin vastaanotolla henkilökohtaisesti, mutta ryhmä kahden vastaajat eivät käyneet.

Kokemukset diakonityöntekijän kanssa asioinnista olivat hyviä, mutta ryhmän vastaajat kokivat tapaamiset kiireisiksi. Onko diakoniatyöntekijän kohtaaminen

tapahtunut esimerkiksi toimintatuokion aluksi tai tuokiosta poistumisen yhteydessä? Diakonin koettiin kohdelleen vastaajia ammattitaitoisesti, tasa-arvoisesti ja asiallisesti, mutta osa vastaajista koki epäkunnioittavaa kohtaamista. Diakonin kanssa seuraavan tapaamisen sopi 14%.

Pitäisi käydä vanhusten luona useammin. Paljon on yksinään asuvia, jotka kaipaisivat piristystä.

9.4 Ryhmä numero yksi Uusi Toivo- lounas 15.12.2011

Vastaajista oli naisia 57% ja heidän keski-ikänsä 57,7 vuotta. Miehiä vastaajista oli 43% ja heidän keski-ikänsä 57 vuotta. Vastaajien sukupuoli jakautuma on tasaisin ja samoin ikä. Verrattuna ryhmä kahteen vastaajien keski-ikä laski kymmenellä vuodella. Vastanneista evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului 86% ei 14 prosenttia. Kuitenkin jumalanpalvelukseen osallistujien määrä putosi yli puolella (15,4%) verrattuna kahteen edelliseen ryhmään (ryhmä kolme 35,3%, ryhmä kaksi 42,9%). Kaikki kyselyyn vastanneet asuivat Vammalassa.

Tiedon tilaisuudesta vastaajat olivat saaneet seuraavasti: lehdestä 61%, kaverilta 22% ja diakoniatyöntekijältä 17%. Sastamalan seurakunnan järjestämään toimintaan he olivat osallistuneet seuraavasti: tiistain aamukahvilaan 30,7%, retkille 27%, jumalanpalvelukseen 15,4%, leireille 11,5% ,katulähetykseen 11,5% ja naisteniltaan 3,8%. Diakoniatyöntekijän henkilökohtaisella vastaanotolla oli käynyt vastaajista useamman kerran 78,5%, kerran 14,3% ja kaksi kertaa 7,2%. Vastaajat olivat aktiivisimmin käyneet diakoniatyöntekijän henkilökohtaisella vastaanotolla vastausryhmistä. Vastaajat kävivät myös toisessa matkan kynnyksen toiminnassa eli Tiistain aamukahvilassa vastaajista eniten.

Vastaajat tarvitsivat diakoniatyöntekijältä ensisijaisesti taloudellista tukea (42,3%), tämä selittää vastaajien korkeaa lukua diakoniatyöntekijän henkilökohtaisessa tapaamisessa. Diakonityön tavoite ihmisen kokonaisvaltaisesta auttamisesta, tulee esille vastaajien toiveissa ystävään (19,2%) ja tukea elämän tämän hetkiseen tilanteeseen (15,4%). Näyttää siltä, että diakoniatyöntekijän henkilökohtainen tapaaminen ja taloudellinen tuki ovat yhteydessä toisiinsa.

Sielunhoitoa ja hengellistä ohjausta sekä tietoa seurakunnan toiminnasta kaipasi 7,7% kyselyyn vastanneista. Kokemukset diakoniatyöntekijän kanssa asiointista jakoi vastaajien mielipiteet. Asiointi diakoniatyöntekijän kanssa koettiin helpoksi, mutta lopputulos ei aina ollut asiakkaan kannalta toivottu, eikä sitä siksi koettu onnistuneeksi. Asiakkaat myös kokivat asioinnin epäileväksi. Diakoniatyöntekijät kohtelivat asiakkaita ammattitaitoisesti, ystävällisesti ja asiallisesti. Kenenkään vastaajan kanssa diakoniatyöntekijä ei sopinut seuraavaa tapaamiskertaa.

Diakoniatyöntekijä antoi vastaajien mielestä hyvin tietoa seurakunnan tapahtumista, mutta vastaajat eivät olleet itse halukkaita tulemaan mukaan seurakunnan toimintaan, vaikka kokivat sen helpoksi. Diakoniatyöntekijältä ei toivota hengellistä työotetta, eikä rukousta asiakastapaamisen päätteeksi. Vastaajat eivät kokeneet saavansa diakoniatyöntekijältä tukea ja apua elämänsä haasteisiin. Diakoniatyöntekijän antama apu on joustavaa ja nopeaa, mutta sillä koetaan olevan lyhytaikainen vaikutus. Diakoniatyö koettiin ihmislähtöiseksi. Diakoniatyöntekijä kuuntelee, antaa neuvoja ja on ystävä.

Rukouksella ei täytetä tyhjää vatsaa

Hyvä, Hyvä! Apu aina tarpeen näinä kovina aikoina

9.5 Tiistain aamukahvila 28.2.2012

Uusi Toivo-lounas ja Tiistain aamukahvila näyttävät päältäpäin samanlaiselta toiminnalta, mutta näin ei ole. Uusi Toivo-lounas on diakoniatyöntekijöiden organisoimaa ja vetämää toimintaa. Aamukahvila on vapaaehtoisten työntekijöiden pyörittämä kohtaamispaikka. Tämän toiminnallisen eron takia en ole yhdistänyt Tiistain aamukahvilan vastaajien vastauksia ryhmä yhden vastaajien kanssa. Tiistain aamukahvilan Vastaajista oli naisia 71% ja heidän keski-ikänsä oli 50 vuotta. Miehiä vastaajista oli 29% ja heidän keski-ikänsä oli 60,2 vuotta. Ryhmän naispuoliset vastaajat olivat selkeästi iältään nuorempia kuin muiden vastausryhmien naiset ja miesten osuus vastaajista laski. Vastasivatko naiset kyselyyn ahkerammin kuin miehet? Uusi Toivo-lounas on iäkkäämmän väen

kohtaamispaikka ja Tiistain aamukahvila keski-ikäisten, mutta missä kohtaavat ruuhkavuosi ikäiset aikuiset?

Vastanneista kuului evankelis- -luterilaiseen kirkkoon 88% ja ei 12 prosenttia. Vastaajista asui Vammalassa 88%, Kiikassa 6% ja Keikyässä 6%. Tiedon tilaisuudesta vastaajat olivat saaneet seuraavasti: lehdestä 16% , kaveriltaan 47% ja diakoniatyöntekijältä 37%. Vastaajille tärkein tiedon välittäjä oli kaveri ja diakoniatyöntekijä, mutta huomioitavaa on että lehden merkitys tiedon välittäjänä on huomattavasti pienempi muihin vastaajaryhmiin verrattuna. Tämän selittänee se, ettei vastaajille tule kotiin paikallista sanomalehteä. Sanomalehtien tilausmaksut ovat nousseet viimevuosina ja lehdet ovat ensimmäisiä asioita, mistä ihmiset säästävät. Sastamalan seurakunnan järjestämään toimintaan vastaajat olivat osallistuneet seuraavasti: Uusi Toivo - lounaalle 34,3%, jumalanpalvelukseen 25%, retkille 18,8%, leireihin 12,5% katulähetystykseen 6,3% ja naisteniltaan 3,1%. Jumalanpalvelukseen osallistujien osuus nousi tässä ryhmässä, mutta onko tulos luotettava? Ovatko vastaajat vastanneet rehellisesti kysymykseen vai niin kuin heidän odotetaan vastaavan?

Diakoniatyöntekijän henkilökohtaisella vastaanotolla oli käynyt vastaajista useamman kerran 69%, kerran 12%, kaksi kertaa 13% ja ei koskaan 4%. Vastaajat olivat toiseksi aktiivisin ryhmä diakoniatyöntekijän henkilökohtaisessa tapaamisessa ja 37,9% toivoi taloudellista tukea. Vastaajat toivoivat myös tukea elämänsä tämän hetkiseen tilanteeseen (20,7%) ja sielunhoitoa (13,8%), mikä on kaikista vastaajista korkein tulos. Vastaajat kaipasivat diakoniatyöntekijältä muutakin kuin vain taloudellista tukea ja diakoniatyön ero esimerkiksi sosiaalityöhön, tulee näissä vastauksissa esille.

Ystävää kaipasi 10,3%, joka on alhaisin luku verrattuna muihin vastaajiin. Vastaajilla on jonkinlaiset sosiaaliset verkostot ja tätä tukee myös kaverin merkittävä osuus tiedon välittäjänä. Asiointi diakoniatyöntekijän kanssa koettiin onnistuneeksi, luottamukselliseksi, rauhalliseksi ja helpoksi. Diakoniatyöntekijät kohtelivat asiakasta ammattitaitoisesti, tasa-arvoisesti, ystävällisesti, kunnioittavasti ja asiallisesti. Asiakkaat olivat hyvin tyytyväisiä diakoniatyöntekijöihin ja heidän tekemään työhön. Vastaajista diakoniatyöntekijän kanssa sopi seuraavasta ta-

paamisesta 23%.

Vastaajien mielestä diakoniatyöntekijät antavat tietoa seurakunnan tapahtumista ja niihin on helppo tulla mukaan, mutta vastaajat itse eivät ole innokkaita lähtemään mukaan. Diakoniatyöntekijällä ei välttämättä tarvitse olla hengellistä työtettä, mutta asiakkaat toivoivat, että tapaamisten päätteeksi heidän kanssaan rukoillaan. Diakoniatyön antamalla avulla oli asiakkaiden elämään lyhytaikainen vaikutus, mutta diakoniatyöntekijä on antanut tukea elämän haasteisiin. Vastaajat kokivat, että diakoniatyöntekijä on helppo tavoittaa ja he ovat ammattitaitoisia. Diakoniatyöntekijä haluaa auttaa, kuunnella ja antaa neuvoja asiakkaille, mutta eri diakoniatyöntekijöiden välillä on eroja.

En olisi pärjännyt ilman diakonien apua, mun tilanne tosi vaikea.

Nyt kun tulin tänne jääkaappi ihan tyhjä

Rukoilen paljon, että Jumala tulisi elämääni ja auttamaan

10 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ TULOKSISTA

Tutkimukseen vastanneista suurin osa kuului evankelis- luterilaiseen kirkkoon (86,9%), mutta jumalanpalveluihin osallistuvien määrä väheni vastausryhmissä vanhemmista ryhmistä nuorempiin siirryttäessä. Tutkimukseen osallistuneet asuivat pääsääntöisesti Vammalan alueella (90%), eikä Uusi Toivo -lounaalla ollut joulujuhla, aktivoinut ihmisiä liikkeelle kappeleista. Yksi syy tähän voi olla, ettei paikkakunnalla ole joustavaa ja toimivaa joukkoliikennettä. Kappeleiden omasta toiminnasta tulisi huolehtia ja vaalia, eikä yhdistellä sekä keskittää Vammalaan.

Kaikissa vastausryhmissä seurakunnan toimintaan mukaan tuleminen koettiin helpoksi, mutta vain ryhmä kahden vastaajat olivat halukkaita tulemaan mukaan, eli toiseksi iäkkäimmät (naiset 69,2- vuotta ja miehet 67-vuotta). Tässä näkyy kirkon yleinen vaikeus saada ihmiset mukaan järjestämäänsä toimintaan. Kynnyskysymyksenä ei ole mukaan lähtemisen vaikeus, vaan se ettei toiminta vastaa osallistujien mielenkiintoa, tarpeita ja toiveita. Sastamalan diakonityön toiminta on ikääntyneisiin painottunutta. Esimerkiksi vuonna 2011 järjestettiin 20 ryhmää ikääntyneille, mutta ihmissuhde- ja mielenterveysryhmiä yksi ja sururyhmiä kaksi (Marjatta Karimäki, henkilökohtainen tiedonanto 17.03.2012), jotka olivat jo vuonna 2007 Diakoniatutkimuksen mukaan kasvavia työaloja diakoniatyössä. (Yeung 2007,6.)

Lehti tiedonvälittäjänä ei ole menettänyt merkitystään. Vastaajista 52,5% oli saanut tiedon tilaisuudesta lehdestä, kaverilta 28,3%, diakonilta 17,7% ja radiosta 1,5%. Vastaajien iän vähentyessä, myös lehden merkitys tiedonvälittäjänä väheni ja kaverin sekä diakoniatyöntekijän merkitys kasvoi. Sunnuntain jumalanpalveluksessa luettavat seurakunnalliset ilmoitukset, ovat radio vastausten takana, koska seurakunta ei mainosta säännöllisesti radiossa. Vastauksien tuloksissa oli yllättävää, ettei Internet ollut yhdessäkään vastauksessa vastausvaihtoehtona. Uskon kuitenkin Internetin ja seurakunnan omien nettisivujen, olevan lähitulevaisuudessa tärkeä tiedottamisen kanava.

10.1 Sastamalan matalan kynnyksen toimintaan osallistuja

Sastamalan seurakunnan diakoniatyön Vammalassa järjestämään matalan kynnyksen toimintaan osallistuvista 48,3% ei ollut asiainut henkilökohtaisesti diakonin vastaanotolla, mutta heillä oli toiveita ja odotuksia diakoniatyölle. Mieli-kuva ja ennakkokäsitys puhuttaessa matalan kynnyksen toiminnasta tuo mie-leen tietyn stereotyyppisen asiakkaan, mutta Vammalassa tämä ei pitänyt paik-kansa. Huomioitavaa oli osallistujien ikäero, vanhin oli 84-vuotias ja nuorin 22-vuotias, tähän väliin mahtuu kaksi sukupolvea. Tilastollisesti 40–64-vuotiaat ovat selvästi yleisin ikäryhmä asiakaskontakteissa diakoniatyössä Sastamalas-sa (48,5%) (Marjatta Karimäki, henkilökohtainen tiedonanto 17.03.2012) ja tut-kimuksen kaikkien vastaajien yhteinen keski-ikä oli: naiset 62,3 vuotta ja miehet 64,4 vuotta. Osallistujista suurin osa oli naisia 69 %, ja tämä on samansuuntai-nen kuin diakoniatyön tilastoissa vuodelta 2011 naisia (66,3 %) ja miehiä (33,7%) (Marjatta Karimäki, henkilökohtainen tiedonanto 17.03.2012)

10.2 Ihmisen kokonaisvaltainen auttaminen

Yksi osa kokonaisvaltaista ihmisen auttamista on yhteistyön jatkuvuus. Esimer-kiksi seuraavan tapaamisen sopiminen, jolloin voitaisiin kartoittaa asiakkaan tilannetta syvällisemmin. Tutkimuksessa tuli ilmi, etteivät diakoniatyöntekijät sopineet säännöllisesti asiakkaiden kanssa seuraavaa tapaamista. Ryhmä yh-den vastaajista 78,5% on käynyt henkilökohtaisesti useamman kerran diakonin vastaanotolla, mutta kenenkään kanssa ei oltu sovittu seuraavaa tapaamista. Ryhmä kahden vastaajista (eivät ole käyneet henkilökohtaisesti diakonin vas-taanotolla) 14% kanssa sovittiin seuraava tapaaminen. Tiistain aamukahvilan asiakkaista (käyneet henkilökohtaisesti diakonin vastaanotolla useamman ker-ran 69%) 23% kanssa sovittiin seuraava tapaaminen. Diakoniatyön omissa ti-lastoissa asiakaskontaktien toimenpiteenä asiakkaan elämäntilanteen selvittämi-nen oli 4.1%. (Marjatta Karimäki, henkilökohtainen tiedonanto 17.03.2012) Osa asiakkaista on itse kieltäytynyt seuraavasta tapaamisesta.

10.3 Asiakkaan kokemus diakoniatyöstä matalan kynnyksen toiminnassa

Diakoniatyö Sastamalan seurakunnassa on asiakkaiden vastausten perusteella ammattitaitoista ja siihen oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä. Kriittisimmin suhtautui diakoniatyöhön ja sen tekijöihin ryhmä kaksi ja tyytyväisimpiä olivat tiistain aamukahvilan vastaajat. Vastaukset menivät ristiin esimerkiksi kysymyksessä tuen saamisesta elämän haasteisiin. Ryhmä kaksi ei kokenut saavansa tukea, mutta tiistain aamukahvilan vastaajat taas kokivat saavansa. Hengellistä työotetta eivät toivoneet ryhmä yksi eivätkä tiistain aamukahvilan vastaajat, mutta ryhmä kaksi toivoi hengellistä työotetta sekä rukousta tapaamisten päätteeksi.

Diakoniatyön monimuotoisuus, haasteellisuus ja ihmisten moninaiset odotukset tulivat tutkimuksessa esille. Yhdistävää kaikille ryhmille oli, että he kokivat saadulla avulla olevan elämäänsä lyhytaikainen vaikutus, mutta odotukset diakoniatyöltä erosivat vastausryhmien välillä. Ryhmä kaksi odotti ensisijaisesti diakoniatyöltä ystävää (55,6%), mutta ryhmä yksi (42,3%) ja tiistain aamukahvilan asiakkaat (37,9%) taloudellista tukea. Diakoniatyön tilastoissa 2011 vastaavat asiakaskontaktien syyt olivat: taloudelliset ongelmat (30,1%) ja ihmissuhdeky symykset (12,6%). (Marjatta Karimäki, henkilökohtainen tiedonanto 17.3.2012)

Ryhmä kahden vastauksista nousi esille, että kohtaaminen diakoniatyöntekijän kanssa on koettu epäkunnioittavana. Tähän voi olla syynä vastaajan henkilökohtainen asenne, etäiseksi jäävä diakoniatyöntekijä, mutta myös kiire, jonka ryhmän vastaajat myös nostivat vastauksissaan esille. Vastaajat kokivat myös, että diakoniatyöntekijä on vaikea tavoittaa. Diakoniatyön asiakaskontakteista 38% tapahtuu vastaanotolla, puhelimella tai sähköpostilla 35,7%, kodeissa 17,5% ja muualla 8,8%, johon kuuluvat tapaamiset toiminnallisissa ryhmissä. (Marjatta Karimäki, henkilökohtainen tiedonanto 17.03.2012) Ryhmä kahden vastaajat sopivat uuden tapaamisen (14%) kohdalla. Asiakkaan oma aktiivisuus vaikuttaa kontaktin syntymiseen diakoniatyöntekijän kanssa ja tämä sulkee osan avun tai tuen tarvitsijoista pois.

Johtava diakoni Marjatta Karimäki kertoi sähköpostissaan 17.3.2012, että he ovat harkinneet diakoniatyössä avoimien päivystysten lopettamista ja siirtymistä

ajanvaraukseen. Ryhmä kahden vastauksissa tuli esille, että diakoniatyöntekijä on vaikea tavoittaa. Ajanvarausjärjestelmä tekee diakoniatyöntekijästä entistä vaikeammin tavoitettavan, koska nykyinenkään avoin päivystyskäytäntö ei tavoita kaikkia. Diakoniatyön pitäisi miettiä aivan päinvastaisia toimenpiteitä eikä käpertyä kuoreensa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa puhutaan ennaltaehkäisystä ja etsivästä työstä. Enää ei riitä, että yritetään ennaltaehkäistä, vaan nyt täytyy löytää ja tavoittaa ihmisiä, jotka ovat jo pudonneet kaikkien tukiverkkojen lävitse.

10.4 Epävirallista auttamista

Vaikuttaako tiistain aamukahvilan asiakkaiden kokemukseen autetuksi tulemisesta, tiistaisin aamukahvilasta jaettavat lahjoitus elintarvikkeet. He saavat konkreettista apua ja osa diakoniatyöntekijöistä on välillä jalkautunut asiakkaiden seuraan kahvilaan. Kahvilan vetäjän ja asiakkaiden kesken on syntynyt voimakas yhteys ja yhteisöllisyys, jossa voi purkaa murheitaan ja ongelmia yhteisesti.

Nyt hain leipää ja sain myös leikkelettä. Jumalan siunausta teille, työllenne.

Tiistain aamukahvilassa on ihmisten välistä epävirallista auttamista ja vastuunkantamista lähimmäisistä. Ihmiset jotka ovat itse hakemassa leipää, antavat toinen toiselleen tukea ja ovat valmiit auttamaan, omien kykyjensä sekä voimavarojensa mukaan. Asiakkaat antavat konkreettista apua toinen toiselle, mutta apuun kuuluu myös lainaaminen sekä vastavuoroisuus, joka on osa epävirallista apua (Hänninen ym.2008, 174). Tiistain aamukahvilassa esimerkiksi: miehelä paloi koti ja sen mukana melkein koko omaisuus. Yksi asiakas antoi verhot, toinen lakanoita ja kolmas vaatteita.

10.5 Tutkimuksen onnistuminen

Päättötyötä tehdessä olen noudattanut laadullisen tutkimuksen polkua ja toimin-

taperiaatteita, mutta myös hyödyntänyt määrällisen tutkimuksen analyysiä. Tutkimukseni kohde, tutkimuskysymykset ja tutkimussuunnitelmani ovat muuttuneet tutkimuksen aikana. Tästä on ollut seurauksena, ettei työskentelyni ole ollut aina johdonmukaista ja olen kadottanut itseni tutkimuksen viidakkoon. En ole hakenut totuutta tutkimuksessani, vaan pyrkinyt ymmärtämään tutkimukseni kohdettani eli Sastamalan seurakunnan matalan kynnyksen toimintaan osallistuvan asiakkaan kokemusta. Tieteellinen kirjoittaminen on ollut minulle vaikeaa ja olisin nauttinut enemmän vapaasta kirjoittamisesta.

Aluksi tutkimuksen piti olla vertaileva Korson seurakunnan diakoniatyön kanssa, mutta se peruuntui yllättäen ja tämän jälkeen tutkimukseni keskittyi Sastamalan seurakunnan diakoniatyöhön. Tutkimussuunnitelma ja tutkimuskysymykset oli tehty vertailevaan tutkimukseen seurakuntien välillä. Tilanteen muuttuessa tutkimussuunnitelma ja kysymykset olisi pitänyt päivittää, jolloin päättötyön tekeminen olisi ollut selkeämpää ja helpompaa. Olen koko päättötyön tekemisen joutunut korjailemaan alun vaikeuksia ja se on ollut turhauttavaa. Kyselyn tekemiseen ja suunnitteluun varattu aika oli liian lyhyt. Olisi ollut tärkeää tehdä koe-otanta kyselystä, jolloin sen toimivuutta olisi voinut mitata ja mahdolliset virheet korjata. Olisin halunnut syvällisempiä vastauksia kysymyksiin, mutta tällöin tutkimukseen olisi pitänyt liittää mukaan haastattelu. Sain yllättävän paljon tietoa Sastamalan seurakunnan toiminnasta ja diakoniatyöstä.

Toivon seurakunnan ja diakoniatyön huomioivan tutkimukseni tulokset kehittäessään ja arvioidessaan toimintaansa. Tekemäni tutkimus on mahdollisuus nähdä diakoniatyö toisenlaisten silmälasien takaa. Me jokainen sokeudumme omalle ammattitaidollemme ja työskentelytavoillemme. Tutkimuksessa esille nousevat huomiot, kritiikki sekä muutosehdotukset, ovat mahdollisuus kyseenalaistaa ja kehittää toimintaa.

11 POHDINTA

Olen ollut harjoittelemassa diakoniatyötä Sastamalan seurakunnassa. Kokemukseni olivat positiiviset, mutta myös ristiriitaiset. Päättötyö antoi mahdollisuuden katsoa diakoniatyötä asiakkaiden kokemuksista käsin eikä se vastannut täysin omaa kokemustani. Itse arvostin paljon diakoniatyöntekijöiden vahvaa hengellistä työtettä, mutta tutkimuksen kyselyyn vastanneista noin puolet, eivät kokeneet sitä ollenkaan tärkeäksi. Ennen harjoitteluani Sastamalan seurakunnan diakoniatyössä en tiennyt, että täälläkin on vähäosaisuutta, yksinäisyyttä ja syrjäytyneisyyttä. Ihmisiä joita kukaan ei halua tervehtiä torilla tai kaupassa.

Harjoittelustani minulle jäi mielikuva hyvin edistyksellisestä diakoniatyöstä, jopa innostava mutta tutkimuksen edetessä minä näin siitä erilaisen puolen. Viitekehystä kirjoittaessani ja materiaalia siihen etsiessäni törmäsin useissa lähteissä siihen, että diakoniatyö ei saisi olla irrallaan ajasta tai paikasta. Sen tulisi olla aktiivisesti mukana muutoksessa. Osa tutkimukseni johtopäätöksistä toi esille, ettei Sastamalan diakoniatyö ole täysin nykymaailmassa mukana. Sastamalan diakoniatyö tarvitsisi konkreettista ja rakentavaa arviota siitä mitä tehdään ja että muutos kuuluu olennaisena osana diakoniatyöhön. Sen pitäisi heijastaa ympärillään olevaa yhteiskunnan. Ympäröivä maailma muuttuu, niin myös meidän pikku paikkakuntamme ja sen mukana diakoniatyö.

Eräs havainto minkä tein tehdessäni tutkimustani oli, että missä ovat diakoniatyöntekijöiden vetämät ryhmät aikuisille tai minun ikäisille? Diakoniatyötä tehdään virka-aikana, vaikka käytössä on ajaton työaika. Suurin osa tapahtumista järjestetään päivällä eikä iltatoimintaa juuri ole ja tämä sulkee mahdollisuuden osallistua toimintaan työssäkäyviltä sekä opiskelijoilta. Ihmissuhderyhmät tai teemaillat esimerkiksi perheille, aviopareille, sinkuille ja niin edelleen. Tämä olisi mahdollisesti uutta diakoniatyötä. Diakoniatyö voisi jalkautua perjantaina tai lauantaina paikalliseen publiin ja järjestää virsikaraokeillan?

Tutkimuksissa tuli kaikista vastaajaryhmistä esille, että seurakunnan järjestämään toimintaan on helppo tulla mukaan, mutta vain ryhmä kahden vastaajat

olisivat valmiit tekemään sen. Vapaaehtoistyö on yksi mahdollisuus osallistua seurakunnan toimintaan. Vapaaehtoistyöllä on yhteiskunnassamme suuri merkitys ja tulevaisuudessa se tulee kasvamaan. Vapaaehtoistyö ei korvaa, vaan täydentää diakoniatyöntekijöiden tekemää työtä. Vapaaehtoisten koordinointi ei ole helppo tehtävä ja se vie työntekijältä kallista työaika ja voimavaroja. Vapaaehtoistyön organisointi koetaan työllistävän enemmän työntekijöitä kuin se, että tekisi itse. Omat voimavarat ja työaika ovat rajalliset, jolloin joutuu miettimään mihin on aikaa ja mihin ei, pakostakin on karsittava jostakin, esimerkiksi toiminnalliset ryhmät. Vapaaehtoistyö voisi olla vapaaehtoiselle projekti - esimerkiksi toiminnallisen ryhmän vetäminen yhtenä iltana viikossa. Vapaaehtoisten ikä diakoniatyössä on korkea ja nuorempia on vaikea saada mukaan. Syynä tähän voi olla toiminnan toteutuksen aika eli virka-aika, ja tämän takia työssäkäynti tai opiskelu estää osallistumisen vapaaehtoistyöhön.

Ymmärrykseni diakoniatyön tekemään taloudellisen tukemisen ristiriitaisuuteen ja eri näkemysten huomioimiseen lisääntyi päättötyön tekemisen myötä. Diakoniatyö ei ole pankki, josta joka päivystyspäivä pitäisi saada ostositoutumislappu lähikauppaan. Taloudellinen tukeminen on vain yksi osa ihmisen kokonaisvaltaista auttamista, tärkeää on myös kuunteleminen ja aito läsnäolo. Diakoniatyöntekijä tai hänen antamansa taloudellinen tuki ei pysty yksin ratkaisemaan ihmisen ongelmia, mutta hän voi auttaa alkuun - loppu riippuu ihmisestä itsestään. Vastuun ottaminen, omien virheiden myöntäminen ja uusiin mahdollisuuksiin tarttumien ei ole helppoa kenellekään meistä.

Vastaajista Tiistain aamukahvilan asiakkaat olivat selkeästi eniten tyytyväisiä diakoniatyöhön, mutta kuinka paljon siihen vaikuttaa heidän saamansa lahjoitetut elintarvikkeet ja annetun avun sekä omien tarpeiden kohtaaminen? Sastamalan diakoniatyössä ei hyödynnetä paikallisten yritysten ja kauppiaiden halukkuutta osallistua seurakunnan järjestämään toimintaan. Yhteistyön aloittaminen ja järjestäminen voidaan kokea työläänä ja on helpompi löytää perusteluita miksi ei kannata tehdä yhteistyötä. Elintarvikelahjoitukset ovat säästöä diakoniatyön budjettiin ja monelle asiakkaalle peruselintarvikkeet ovat korvaamaton apu.

Diakoniatyöhön liittyy myös valtaa, jota käytetään tiedostaen ja tiedostamatta

asiakastapaamisissa tai kohdatessa toinen ihminen. Diakoniatyöntekijältä vaaditaan itsetarkkailua ja kriittistä suhtautumista omaan työskentelyyn, mutta myös ymmärrystä asiakasta kohtaan. On turhauttavaa tavata samat ihmiset päivystyksestä toiseen ja ongelmat seuraavat toisiaan. Asiakkaan odotukset diakoniatyöntekijää kohtaan voivat olla kohtuuttomat ja pettymys seuraa pakostakin yhteistyön jossain vaiheessa. Tämä tulee esille negatiivisena ja kriittisenä suhtautumisena diakoniatyöhön. Tämä tuli näkyviin myös tutkimuksessani epäasiallisesti täytetyissä kyselyissä.

Diakoniatyön tutkimukset tulevat tutkijansa näköisiksi, koska siinä on läsnä oma maailmankatsomus ja suhtautuminen toiseen ihmiseen. Minunkin mielenkiintoni tuli ilmi jo tutkimusaiheen valinnassa: matalan kynnyksen toiminta. Olen yrittänyt olla puolueeton ja keskittyä tuomaan vastaajien näkemykseen esille. Olen kuitenkin siitä samaa mieltä vastaajien kanssa, että diakoniatyö Sastamalassa on ammattitaitoista ja siinä näkyy lähimmäisenrakkaus.

LÄHTEET

Arja Kuula 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere : Vastapaino

Elina Juntunen 2011. Taloudellisen avustamisen jännitteet ja mahdollisuudet. Diakonia 5-6 /1126-27.

Hanna Vilkkä 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Ilkka Halava, Matti Helin & Pontus Salmi 2009. Kansankirkon myytinmurtaajat. Helsinki: Edita Prima Oy

Juho Saari, Sakari Kainulainen, Anne Birgitta Yeung 2005. Altruismi Antamisen lahja Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Helsinki: Yliopistopainon Kustannus

Kai Henttonen 1997. Voiko sen tehdä toisinkin? Diakonistieteen lähtökohdat ja valinnat. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu

Kari Kopperi 2007. Miksi rakastaa lähimmäistä? Luterilaisen diakonian teologian lähtökohdat. Teoksessa Kari Latvus & Antti Elenius (toim.) Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja

Kari Latvus, Laura-Elina Koivisto, Anne Birgitta Yeung, Raija Pyykkö & Jouko Karjalainen. Diakonian tutkimus 2007/1.

Kati Lahti 2009. Sinnittelijän viimeinen tukipilari. Diakoniatyön kertaluonteinen taloudellinen avustaminen Hämeenlinnan-Vanajan seurakunnassa vuosina 2004-2008. Opinnäytetyö. Diak Etelä, Järvenpää, Sosiaalialan koulutusohjelma

Keskushallinto-Suomen ev.lut.kirkko i.a. Jäsenet. Viitattu 11.2.2012

Keskushallinto-Suomen ev.lut kirkko tilasto 2011: Diakoniatyö. Viitatti 24.2.2012

Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103 2008. Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004-2007 .Porvoo: WS Bookwell Oy

Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten 2010. Helsinki : Diakonia-ammattikorkeakoulu

Leena Kopperi 2007. Eläkeläiset ja seurakunta. Kysely Lauttasaaren seurakunnan 75-vuotiaille jäsenille. Diak Etelä, Helsinki Diakoninen sosiaali-,terveys ja kasvatusalan koulutusohjelma.

Marjatta Karimäki 2012. Johtava diakoniatyöntekijä. Henkilökohtainen tiedonanto 17.3. Sastamala

Matti Helin, Heikki Hiilamo & Ulla Jokela 2010. Diakoniatyö asiakkaan palveluksessa. Juva : WS Bookwell Oy

Raamattu.Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja

Raija Julkunen 2006.Kuka vastaa? Hyvinvointivaltion rajat ja julkinen vastuu.Helsinki:Sosiaali- ja terveydenalan tutkimus – ja kehittämiskeskus

Raija Pajuniemi 2008.Asiakkaan tarpeisiin vastaaminen ja autetuksi tuleminen Hyvinkään seurakunnan diakoniatyössä. Opinnäytetyö. Diak Etelä, Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Sakari Hänninen, Jouko Karjalainen & Kirsi-Marja Lehtelä &Tiina Silvasti 2008. Toisten pankki ruoka-apu hyvinvointivaltiossa. Helsinki:Sosiaali –ja terveydenalan tutkimus –ja kehittämiskeskus

Sastamalan kaupunginvaltuusto 14.12.2009 §130 Sastamalan kaupungin strategia.

Sastamalan kirkkoneuvoston pöytäkirja N:o 1/2012. 4

Sastamalan kirkkovaltuuston pöytäkirja N:o 4/2011 15.12.2011. 7

Sastamalan seurakunnan diakoniatyön esite i.a. Viitattu 24.2.2012

Sastamalan seurakunta i.a.Tietoa seurakunnasta. Viitattu 11.2.2012

Sirkka Hirsijärvi, Pirkko Remes, Paula Sajavaara 1997.Tutki ja kirjoita.Helsinki:
Kirjayhtymä

Tilastokeskus i.a. Kuntaportaali. Viitattu 9.2.2012

Ulla Jokela 2011. Diakoniatyön paikka ihmisten arjessa.Diakonia 5-6 /11 28-29.

LIITE 1: Kyselylomake

Merkitse vastaus rastilla tai kirjoita vastaus sille varatulle riville.

1. Olen
 - 1.Nainen
 - 2.Mies
2. Mikä on syntymävuotesi? _____
3. Kuulutko evankelisluterilaiseen kirkkoon?
 1. Kyllä
 2. En
4. Minkä kappeliseurakunnan alueella asut?

1. Vammala	2. Kiikka	3. Mouhijärvi
4.Keikyä	5. Karkku	6. Suodenieniemi
7. Joku muu, mikä? _____		
5. Mistä sait tietoa tästä tilaisuudesta ?
 1. Lehti
 2. Kaveri
 3. Diakoni
 4. Pappi
 5. Radio
 6. Internetti
 7. Ilmoitustaulu
8. Jostakin muualta, mistä _____
6. Mihin seuraavista toiminnoista olet osallistunut Sastamalan seurakunnassa?
 - 1.Jumalanpalvelus
 2. Retki
 3. Leiri
 4. Tiistain aamukahvila skt.
 - 5.Katulähetys
 6. Uusi Toivo- lounas
 7. Miestenilta
 - 8.Naistenilta
9. Jokin muu,mikä? _____

7. Oletko käynyt seurakunnan diakoniatyöntekijän vastaanotolla?

1. Kerran
2. Kaksi kertaa
3. Useamman kerran
4. En koskaan

8. Mitä apua tarvitsit diakoniatyöntekijältä?

1. Sielunhoitoa
2. Hengellistä ohjausta
3. Taloudellista tukea
4. Ystävää
5. Tukea elämäni tämän hetkiseen tilanteeseen
6. Tietoa seurakunnan toiminnasta

7. Jotakin muuta, mitä? _____

Seuraavien kysymysten tarkoituksena olisi selvittää diakoniatyöntekijöiden työn laatua. Rastita ne vaihtoehdot, jotka kuvaavat parhaiten henkilökohtaista kokemustasi, kun olet asioinnut diakoniatyöntekijän kanssa.

9. Kuinka koit asioinnin diakonin kanssa? (1 Täysin eri mieltä, 2 Melko eri mieltä, 3. En osaa sanoa, 4. Melko samaa mieltä, 5. Täysin samaa mieltä)

1. Vaikeaksi	1	2	3	4	5	Helpoksi
2. Kiireiseksi	1	2	3	4	5	Rauhalliseksi
3. Epäileväksi	1	2	3	4	5	Luottamukselliseksi
4. Epäonnistuneeksi	1	2	3	4	5	Onnistuneeksi

10. Kuinka sinua kohdeltiin? (1 Täysin eri mieltä, 2 Melko eri mieltä, 3. En osaa sanoa, 4. Melko samaa mieltä, 5. Täysin samaa mieltä)

1. Epäasiallisesti	1	2	3	4	5	Asiallisesti
2. Epäkunnioittavasti	1	2	3	4	5	Kunnioittavasti
3. Vihamielisesti	1	2	3	4	5	Ystävällisesti
4. Eriarvoisesti	1	2	3	4	5	Tasa-arvoisesti
5. Epäammattitaitoisesti	1	2	3	4	5	Ammattitaitoisesti

11. Sovitko etukäteen seuraavan tapaamisen diakonin kanssa?

1. Ei	2. Kyllä

12.Valitse väittämistä parhaiten omia kokemuksiasia tai ajatuksia kuvaava vastaus ja merkitse se rastilla.

	Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	En osaa sanoa	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Diakonin antamalla avulla on elämäni lyhytaikainen vaikutus	1	2	3	4	5
Ei ole väliä kenen diakonin kanssa asioin, kaikki haluavat auttaa minua	1	2	3	4	5
Diakoniatyö on ihmislähtöistä	1	2	3	4	5
Diakonia antama apu on joustavaa ja nopeaa	1	2	3	4	5
Diakoni haluaa auttaa minua	1	2	3	4	5
Diakoni kuuntelee minua	1	2	3	4	5
Diakoni antaa minulle neuvoja	1	2	3	4	5
Diakoni on ystäväni	1	2	3	4	5
Diakonin antamalla avulla on ollut elämäni pitkäaikaisvaikutus	1	2	3	4	5
Olen saanut diakonityöntekijältä tukea ja apua elämäni haasteisiin	1	2	3	4	5
Diakoni antaa tietoa seurakunnan tapahtumista	1	2	3	4	5
Haluaisin itse osallistua seurakunnan toimintaan	1	2	3	4	5
Toivon diakonityöntekijältä hengellistä työotetta	1	2	3	4	5
Toivon, että kanssani rukoillaan tapaamisen päätteeksi	1	2	3	4	5
Seurakunnan järjestämään toimintaan on helppo tulla mukaan	1	2	3	4	5
Sastamalan seurakunnan diakonit ovat ammattitaitoisia	1	2	3	4	5
Diakonin työssä näkyy lähimmäisenrakkaus	1	2	3	4	5
Diakoni on helppo tavoittaa	1	2	3	4	5

13. Sana on vapaa. Anna palautetta tai kehittämisideoita diakoniatyöstä Sastamalan seurakunnassa.

Kiitän kunnioittavasti ajastanne ja vastauksistanne.

Auli Kanerva . Sosiomi-diakoni opiskelija Järjenpään AMK